

Code No. SLR-W – 1

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B. Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Paper - I : PHILOSOPHICAL FOUNDATION OF EDUCATION
Education in Emerging Indian Society

Day & Date : Monday, 28-4-2014

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternatives.

10

1) The following _____ aspects includes in the concept of the education of the peace.

- A) Education for non violence
- B) Education of humanity
- C) Educational for International understanding
- D) above all

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) Teachers centered education is advocated by
- A) Idealism B) Naturalism C) Realism D) Above all
- 3) The following _____ means the broad meanings of the education.
- A) To be literate B) Allround development
C) To acquire bookish knowledge D) To go school
- 4) Philosophy and Education are 'the two side of a coin' is the opinion of
- A) Fiste B) Sir Parsinan C) John Deway D) John Adoms
- 5) 'Man is a child of nature' is opinion of
- A) Realism B) Naturalism
C) Idealism D) None of the above
- 6) 'Basic Education Scheme' is suggested by
- A) J.Krishnmurti B) Swami Vivekanand
C) Ravindranath Tagore D) Mahatma Gandhi
- 7) 'Salvation' is the aim of education of _____ School of philosophy.
- A) Islamic B) Jain C) Buddhist D) Vedic
- 8) To help to free from sadness in life is the aim of education of
- A) Vedic B) Jain C) Buddhist D) Islam

- 9) Mashalakars panchsheel including _____ aspects.
- A) Pollution free nature B) Women centered
C) Corruption free India D) Above all
- 10) For in calculating values _____ is important.
- A) Teachers behaviour B) Curriculum
C) School environment D) Above all

मराठी रूपांतर

1. सुयोग्य पर्याय निवडा व रिकाम्या जागा भरा. १०
- 1) शांततेसाठी शिक्षणाच्या संकल्पनेत खालीलपैकी _____ बाबींचा समावेश होतो.
- अ) अहिंसेचे शिक्षण ब) मानवतेचे शिक्षण
क) आंतरराष्ट्रीय सामंजस्याचे शिक्षण ड) वरील सर्व
- 2) शिक्षककेंद्री शिक्षणाचा पुरस्कार _____ तत्वज्ञानाने केला.
- अ) आदर्शवाद ब) निसर्गवाद
क) वास्तववाद ड) वरील सर्व
- 3) खालीलपैकी _____ म्हणजे शिक्षणाचा व्यापक अर्थ होय.
- अ) साक्षर होणे ब) सर्वांगीण विकास
क) पुस्तकी ज्ञान मिळविणे ड) शाळेत जाणे
- 4) तत्वज्ञान आणि शिक्षण या एकाच नाण्याच्या दोन बाजू आहेत असे _____ यांचे मत आहे.
- अ) फिस्टे ब) सर पर्सिनन
क) जॉन ड्युई ड) जॉन अॅडम्स
- 5) 'मानव हे निसर्गाचि अपत्य आहे' असे _____ यांचे मत आहे.
- अ) वास्तववाद ब) निसर्गवाद
क) आदर्शवाद ड) यापैकी नाही

- 6) मूलोद्योगी शिक्षण योजना _____ यांनी सूचविली.
- अ) जे. कृष्णमूर्ती ब) स्वामी विवेकानंद
क) रविंद्रनाथ टागोर ड) महात्मा गांधी
- 7) मोक्षप्राप्ती' हे _____ या तत्वज्ञानुसार शिक्षणाचे ध्येय आहे.
- अ) ईस्लाम ब) जैन
क) बौद्ध ड) वैदिक
- 8) जीवनातील दुःखापासून मुक्त होण्यास मदत करणे हे _____ शिक्षणाचे ध्येय होते.
- अ) वैदिक ब) जैन
क) बौद्ध ड) इस्लाम
- 9) माशेलकरांच्या पंचशीलमध्ये खालीलपैकी _____ बाब आहे.
- अ) प्रदुषणमुक्त निसर्ग ब) स्त्रीकेंद्री कुटुंब
क) भ्रष्टाचारमुक्त भारत ड) वरील सर्व
- 10) मूल्यांच्या रुजवणूकीसाठी _____ ला महत्व आहे.
- अ) शिक्षकाचे वर्तन ब) अभ्यास क्रम
क) शालेय परिसर ड) वरील सर्व

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Paper – I : PHILOSOPHICAL FOUNDATION OF EDUCATION
Education in Emerging Indian Society

Day and Date : Monday, 28-4-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the relationship between the Education and Philosophy.
 - 2) State the needs of values and which activities will you arrange to inculcate values ?
3. Answer the following question (**any one**). **10**
- 1) Explain the contribution of the R. Tagore in education.
 - 2) Explain the 'Mashelkar's Panchsheel'.
4. Answer the following question in brief. **8**
- 1) Explain the methods of teaching learning according to idealism.
 - 2) Explain the importance of Earn and learn scheme of Karmaveera Bhaurao Patil.
5. Answer the following question in brief. **12**
- 1) Aims of education according to philosophy of Vedic schools
 - 2) Teachers code of conduct
 - 3) Scope of education.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही **एक**). **10**
- 1) शिक्षण आणि तत्वज्ञान यांचा परस्पर संबंध सोदाहरण स्पष्ट करा.
 - 2) मूल्यांची गरज सांगा आणि मूल्य रुजवण्यासाठी उपक्रम सांगा.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणताही एक). 10
- 1) रविंद्रनाथ टागोरांचे शैक्षणिक योगदान स्पष्ट करा.
 - 2) माशेलकरांचे पंचशील स्पष्ट करा.
4. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. 8
- 1) आदर्शवादानुसार अध्ययन-अध्यापन पद्धती विशद करा.
 - 2) कर्मवीरांची 'कमवा-शिका' योजनेची गरज व महत्व स्पष्ट करा.
5. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. 12
- 1) वैदिक तत्वज्ञानानुसार शिक्षणाची क्षेत्रे
 - 2) शिक्षकांची आचार संहिता
 - 3) शिक्षणाची व्याप्ती.
-

Code No. SLR-W – 11

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
EDUCATIONAL MANAGEMENT
Paper - IV : Essentials of Educational Technology and Educational Management

Day & Date : Friday, 2-5-2014 Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

- Instructions :** i) Q. No. 1 is collected within **first fifteen** minutes
ii) **All** questions are **compulsory**.
iii) Candidate who intend to write their answers in **Marathi** are advised to read the **English** paper also.
iv) Numbers to the **right** indicate marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternative and fill in the blanks.

10

1) Maharashtra state Directorate of Education is located in _____

- a) Mumbai b) Nagpur c) Nanded d) Pune

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) The main objective of NCERT is to improve the quality of _____ education.
- a) School b) University c) Technical d) Adult
- 3) The major work of M.S. Bureau of Textbook production and Curriculum Research is _____
- a) production of text books b) production of question paper
c) production of educational aids d) production of teachers handbook
- 4) The maximum interaction of teacher is with _____
- a) Head master b) Students c) Parents d) Supervisor
- 5) The head master plays the role of _____ in school administration.
- a) Ideal teacher b) Public relation officer
c) Best administrator d) All the above
- 6) In general register _____ records are kept in detail.
- a) Head master's b) Teachers
c) Students d) All above
- 7) The _____ shape of school building is the most useful for secondary school.
- a) H b) I c) L d) O
- 8) The human relationship in a school should be _____
- a) Positive b) Negative c) Neutral d) All above

- 9) While selecting the site for school building _____ in considered.
- a) Syllabus b) Location c) Garden d) Play ground
- 10) The head executive officer of Muncipal council Education Department is _____
- a) District Education Officer b) Block Education Officer
- c) Administrative Officer d) Extension Officer

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : १०
- १) महाराष्ट्र राज्याचे शिक्षण संचालनालय _____ येथे आहे.
- अ) मुंबई ब) नागपूर क) नांदेड ड) पुणे
- २) एन.सी.इ.आर.टी.चे प्रमुख उद्दिष्ट _____ शिक्षणाची गुणवत्ता वाढविणे हे आहे.
- अ) शालेय ब) विद्यापीठीय क) तांत्रिक ड) प्रौढ
- ३) महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळाचे _____ हे प्रमुख कार्य आहे.
- अ) पाठ्यपुस्तक निर्मिती
- ब) प्रश्नपत्रिका निर्मिती
- क) शैक्षणिक साहित्यनिर्मिती
- ड) शिक्षक हस्तपुस्तिका निर्मिती
- ४) शिक्षकांची सर्वात जास्त आंतरक्रिया _____ चा घटकाशी होते.
- अ) मुख्याध्यापक ब) विद्यार्थी
- क) पालक ड) पर्यवेक्षक
- ५) शालेय प्रशासनात मुख्याध्यापक _____ ची भूमिका पार पाडत असतो.
- अ) आदर्श शिक्षक ब) जनसंपर्क अधिकारि
- क) उत्तम प्रशासक ड) वरील सर्व

- ६) जनरल रजिस्टर मध्ये _____ च्या सविस्तर नोंदी ठेवल्या जातात.
- अ) मुख्याध्यापक
ब) शिक्षक
क) विद्यार्थी
ड) वरील सर्व
- ७) माध्यमिक शाळेची _____ आकाराची इमारत सर्वात जास्त उपयुक्त ठरते.
- अ) H
ब) I
क) L
ड) O
- ८) शाळेमध्ये मानवी संबंध _____ प्रकारचे असावेत.
- अ) सकारात्मक
ब) नकारात्मक
क) तटस्थ
ड) वरील सर्व
- ९) शालेय इमारतीसाठी जागा निवडताना _____ चा विचार केला जातो.
- अ) पाठ्यक्रम
ब) परिसर
क) बाग
ड) क्रीडांगण
- १०) नगर परिषद शिक्षण मंडळाचा _____ हा प्रमुख कार्यकारी अधिकारी असतो.
- अ) जिल्हा शिक्षणाधिकारी
ब) गट शिक्षणाधिकारी
क) प्रशासन अधिकारी
ड) विस्तार अधिकारी
-

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014

EDUCATIONAL MANAGEMENT

**Paper – IV : Essentials of Educational Technology and Educational
Management**

Day and Date : Friday, 2-5-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**

ii) *Candidate who intend to write their answers in **Marathi** are advised to read the **English** paper also.*

iii) *Numbers to the **right** indicate marks.*

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept and nature of educational management.
 - 2) State the structure and functions of Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the role, functions, essential qualities and responsibilities of Head Master in the School Management.
 - 2) What do you mean by classroom management ? State the major problems in classroom management.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) What points do you consider while selecting the school building site ?
 - 2) State the salient features of secondary school code.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Write the functions of NCERT.
 - 2) Explain the importance of school time table.
 - 3) Write short note on need of institutional planning.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) शैक्षणिक व्यवस्थापनांची सकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा.
 - २) महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाची संरचना व कार्ये सांगा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) शालेय व्यवस्थापनातील मुख्याद्यापकांची भूमिका, कार्ये, आवश्यक गुण आणि जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
 - २) वर्ग व्यवस्थापन म्हणजे काय ? वर्ग व्यवस्थापनातील प्रमुख समस्या कोणत्या ते नमुद करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) शालेय इमारतीची जागा निवडताना तुम्ही कोणत्या बाबी विचारात घ्याल ?
 - २) माध्यमिक शाळा संहितेची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) एन.सी.इ.आर.टी.ची कार्ये लिहा.
 - २) शाळेच्या वेळापत्रकाचे महत्व स्पष्ट करा.
 - ३) 'संस्थानिहाय नियोजनाची गरज' यावर टीप लिहा.

Code No. SLR-W – 12B

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
INFORMATION TECHNOLOGY AND ELECTIVE
Paper – V : Environmental Education

Day & Date : Saturday, 3-5-2014

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
(Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures shown on right side indicate full marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative.

10

1) _____ is not a environmental movement.

A) Silent Valley

B) Apiko

C) Ganga action plan

D) Tsunami movement

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) _____ is non renewable source.
- A) Water B) Air C) Minerals D) Forest
- 3) Acid rain due to _____
- A) Nitric acid B) Sulfuric acid
C) Hydrochloric acid D) All the above
- 4) World ozone day is celebrated on _____
- A) 5 June B) 11 July C) 16 September D) 21 March
- 5) _____ is not a principle of Wastage Management.
- A) Rething B) Reduce C) Recycle D) Rechange
- 6) Pollution can not be controlled effectively using _____
- A) Environmental education at all levels
B) Changes in mentality
C) Strict implemetation of laws
D) Discussion
- 7) _____ is a way to development of awareness about environment education among school pupils.
- A) Hidden curriculum
B) Special curriculum in Environment Education
C) General awareness programme
D) All of above

- 8) In 1980 _____ was established in India.
- A) National Environmental Awareness Club
B) National Environmental Institution
C) State Environmental Awareness Club
D) State Environmental Institution
- 9) The silent valley project is utilized in _____ state of India.
- A) Maharashtra
B) Karnataka
C) Kerala
D) Himachal Pradesh
- 10) _____ is not a natural disaster.
- A) Nuclear hazards
B) Earthquake
C) Volcano
D) Cyclones

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा : **10**
- 1) खालीलपैकी _____ ही पर्यावरणात्मक चळवळ नाही.
- अ) सायलंट व्हॅली
ब) ऑपिको
क) गंगा कृती योजना
ड) त्सूनामी चळवळ
- 2) खालीलपैकी _____ हे अपुनर्नवीकरणीय साधनसंपत्ती आहे.
- अ) जल
ब) हवा
क) खनिजे
ड) जंगल
- 3) आम्ल पाऊस _____ मुळे होतो.
- अ) नायट्रिक आम्ल
ब) सल्फुरिक आम्ल
क) हायड्रोक्लोरीक आम्ल
ड) वरील सर्व
- 4) जागतिक ओझोन दिन हा _____ दिवशी साजरा केला जातो.
- अ) 5 जून
ब) 11 जुलै
क) 16 सप्टेंबर
ड) 21 मार्च
- 5) टाकाऊ पदार्थांच्या व्यवस्थापनाचे _____ हे तत्व नाही.
- अ) पूर्णविचार
ब) वापर कमी करणे
क) चक्रिकरण
ड) पूर्णबदल

- 6) प्रदुषणाला आळा घालण्यासाठी _____ हा प्रभावी उपाय नाही.
- अ) सर्व स्तरावर पर्यावरण शिक्षण ब) मानसिकता बदलणे
क) कायद्याची कडक अंमलबजावणी ड) चर्चा करणे
- 7) शालेय विद्यार्थ्यांमध्ये पर्यावरण शिक्षणाबाबतची जाणीव विकसित करण्याचा _____ हा मार्ग आहे.
- अ) सुप्त अभ्यासक्रम
ब) पर्यावरण शिक्षणातील विशेष अभ्यासक्रम
क) सर्वसामान्य जाणीव जागृती उपक्रम
ड) वरील सर्व
- 8) भारतात 1980 मध्ये _____ ची स्थापना झाली.
- अ) केंद्रिय पर्यावरण जाणीव मंडळ ब) राष्ट्रीय पर्यावरण संस्था
क) राज्य पर्यावरण जाणीव मंडळ ड) राज्य पर्यावरण संस्था
- 9) भारतातील _____ राज्यामध्ये शांत खोरे प्रकल्प राबविला गेला.
- अ) महाराष्ट्र ब) कर्नाटक क) केरळ ड) हिमाचल प्रदेश
- 10) खालीलपैकी _____ ही नैसर्गिक आपत्ती नाही.
- अ) अण्विक धोके ब) भूकंप
क) ज्वालामुखी ड) चक्रिवादळ

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
INFORMATION TECHNOLOGY AND ELECTIVE
Paper – V : Environmental Education

Day and Date : Saturday, 3-5-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures shown on right side indicate full marks.*

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is meant by Environment ? Explain the correlation between environment and other dimensions of environment.
 - 2) Explain the concept and role of teachers in Environmental Education.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept, problems of thermal pollution and its effects on human health.
 - 2) What is meant by problem solving method ? How will you use problem solving method for teaching of Environmental Education ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the Chipko Environmental Movement.
 - 2) Explain the social issues occurred from global warming.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) What is meant by ecofriendship ?
 - 2) Explain the concept of Environmental ethics.
 - 3) How will you develop awareness about environmental problems among your students ?

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) पर्यावरण म्हणजे काय ? पर्यावरण व पर्यावरणीय इतर पैलूंचा असणारा सहसंबंध स्पष्ट करा.
 - 2) पर्यावरणीय शिक्षणाची संकल्पना व त्यातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) औष्णिक प्रदुषणाची संकल्पना व समस्या सांगून त्यांचा मानवी आरोग्यावरील परिणाम स्पष्ट करा.
 - 2) समस्या निराकरण पद्धती स्पष्ट करा. तुम्ही तुमच्या पर्यावरण शिक्षणाच्या अध्यापनात समस्या निराकरण पद्धतीचा वापर कसा कराल ?
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) चिपको पर्यावरणीय आंदोलन स्पष्ट करा.
 - 2) वैश्विक तापमान वाढीमुळे निर्माण होणाऱ्या सामाजिक समस्या स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) पर्यावरण मैत्री म्हणजे काय ?
 - 2) पर्यावरणीय नीतिमत्ता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 3) तुम्ही तुमच्या विद्यार्थ्यांमध्ये पर्यावरणीय समस्येबाबतची जाणीव कशी विकसित कराल ?
-

Code No. SLR-W – 13A

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS
A) Marathi Methodology (Paper – VI)

Day & Date : Monday, 5-5-2014

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Total Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

- सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) प्रश्न क्र. १ हा पहिल्या १५ मिनिटांत परत घेतला जाईल.
iii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

१. खालील प्रश्नांच्या उत्तरासाठी योग्य पर्याय निवडून वर्णाक्षर प्रश्नासमोरील चौकटीत लिहा.

१०

१) पुढीलपैकी _____ हा वार्षिक नियोजनाचा मूलाधार आहे.

अ) पाठ्यांश

ब) घटक

क) तासिका

ड) अध्ययन अनुभव

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

२) वस्तुनिष्ठ प्रश्नांमधील प्रत्यावहनात्मक प्रश्नांमध्ये खालीलपैकी _____ चा समावेश होतो.

अ) समानार्थी शब्द

ब) बहुपर्यायी प्रश्न

क) द्विपर्यायी प्रश्न

ड) जोड्या जुळवा

३) भाषिक खेळातून मुख्यत्वे _____ चा विकास साधला जातो.

अ) आविष्कार

ब) सुसंवाद

क) व्यक्तिमत्व विकास

ड) वरील सर्व

४) पुढीलपैकी _____ मध्ये उपक्रमांची सूची दिलेली असते.

अ) अभ्यासक्रम

ब) पाठ्यक्रम

क) पाठ्यपुस्तक

ड) वरील सर्व

५) विषय संरचना ही संकल्पना प्रथम _____ यांनी मांडली.

अ) डॉ. ब्लूम

ब) आसुबेल

क) जेरोम ब्रुनर

ड) पियाजे

६) पुढीलपैकी _____ हे विषय संघटनेचे कार्य नाही.

अ) सेवांतर्गत प्रशिक्षण देणे

ब) शिक्षकांचा दर्जा उंचावणे

क) शिक्षकांना अतिसंरक्षण देणे

ड) शिक्षकांना तज्ञांद्वारे मार्गदर्शन करणे

७) दैनंदिन पाठ नियोजनामध्ये विद्यार्थ्यांना मुख्य विषयाकडे आकर्षित करण्याचे सामर्थ्य _____ मध्ये असते.

अ) प्रस्तावना

ब) विषय विवेचन

क) अध्ययन अनुभव

ड) संकलन

८) माध्यमिक स्तरावर विद्यार्थ्यांची _____ ही कृती तोंडी परीक्षेद्वारे तपासता येत नाही.

अ) संभाषणचातुर्य

ब) निबंधात्मक प्रश्नोत्तर

क) योग्य उच्चारण

ड) अस्खलितपणा

९) अभ्यासक्रमाचा _____ हा घटक नाही.

अ) उद्दिष्टे

ब) आशय

क) पाठ्यपुस्तक

ड) मूल्यमापन

१०) विद्यार्थ्यांत वक्तृत्वाचे गुण विकसित करण्यासाठी शिक्षकांनी वर्गात _____ ला संधी द्यावी.

अ) पाहुण्यांचा परिचय

ब) गोष्ट सांगणे

क) यशस्वी विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन करणे

ड) वरील सर्व

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS
A) Marathi Methodology (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 5-5-2014

Max. Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) अध्यापनाचे मूल्यमापन म्हणजे काय ? घटक चाचणी तयार करण्याची प्रक्रिया तुम्ही मातृभाषा शिक्षक म्हणून विस्ताराने लिहा.
- २) विषय संरचना म्हणजे काय ? मातृभाषा शिक्षकाला विषय संरचनेची आवश्यकता का आहे ते सांगून कोणत्याही एका पद्धतीने मराठीची गद्य संरचना तयार करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) मराठीच्या चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष कोणते ते सांगून माध्यमिक स्तरावरील कोणत्याही एका इयत्तेच्या मराठीच्या पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- २) सद्यः स्थितीत मातृभाषा मराठीच्या शिक्षकांपुढील आव्हाने व त्यावरील उपाय योजना यांविषयी चर्चा करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : ८
- १) आशय विश्लेषण म्हणजे काय ते सांगून आशय विश्लेषणाचे फायदे नमूद करा.
- २) मराठीच्या शिक्षकाला सेवांतर्गत प्रशिक्षणाची गरज का आहे ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. १२
- १) अध्ययन अनुभव म्हणजे काय ? वाङ्मय मंडळाचे स्वरूप व महत्त्व सांगा.
- २) घटक नियोजनाच्या विविध बाजू कोणत्या ते स्पष्ट करा.
- ३) टीप लिहा : नैदानिक कसोट्या व उपचारात्मक अध्यापन.

Code No. SLR-W – 14D

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS
General Science Methodology (Paper– VII)

Day & Date : Tuesday, 6-5-2014

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

- N.B. :** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** side indicate **full** marks.
3) Q. No. **1** should be collected within **first 15** minutes.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose proper alternative.

10

1) In year plan, _____ should be considered.

- a) objectives of teaching b) units in syllabus
c) available periods in year d) all above

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) The part of subject matter which is taught in specific standard is called as
- a) content b) syllabus c) unit d) curriculum
- 3) The test which detect the weak points of student is called as
- a) achievement test b) unit test
c) diagnostic test d) criterion referenced test
- 4) Content analysis consists of
- a) concept b) diagram c) principle d) all above
- 5) Radioactivity was discovered by
- a) Beequerel b) Einstein
c) Madam Curie d) None of them
- 6) The research of _____ is related to blood groups and blood donation.
- a) Karl Landsteiner b) Paul B. Diedrich
c) Bossing d) Samford
- 7) The chemical bonds formed due to sharing of electrons is called as
- a) ionic bond b) covalent bond
c) physical bond d) all above

- 8) There are _____ isotopes of oxygen.
- a) two b) three c) four d) five
- 9) For professional development of teacher _____ is essential.
- a) Seminars b) Refresher courses
c) Workshop d) All above
- 10) According to Ebbinghaus, _____ part of knowledge dememorize after a day.
- a) 50% b) 63% c) 67% d) 72%

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा. १०
- १) वार्षिक नियोजन करताना _____ चा विचार करावा लागतो.
- अ) अध्यापनाची उद्दिष्टे ब) पाठ्यक्रमातील घटक
क) वर्षभरात उपलब्ध तासिका ड) वरील सर्व
- २) विशिष्ट इयत्तेत शिकवायचा विषयाचा भाग म्हणजे _____ होय.
- अ) आशय ब) पाठ्यक्रम
क) घटक ड) अभ्यासक्रम
- ३) विद्यार्थ्यांमधील कमतरता शोधणाऱ्या चाचणीला _____ म्हणतात.
- अ) प्राविण्य चाचणी ब) घटक चाचणी
क) नैदानिक चाचणी ड) निकष संदर्भीय चाचणी
- ४) आशय विश्लेषणात _____ चा समावेश होतो.
- अ) संकल्पना ब) आकृती
क) तत्व ड) वरील सर्व

- ५) किरणोत्सारितेचा शोध _____ यांनी लावला.
- अ) बेक्वेरेल ब) आईनस्टाईन क) मादाम क्यूरी ड) यापैकी नाही
- ६) रक्तगट व रक्तदान यासंदर्भात _____ यांचे संशोधन महत्वपूर्ण आहे.
- अ) कार्ल लॅण्डस्टाइनर ब) पॉल बी. डार्डरिच
क) बोसिंग ड) सॅम्फर्ड
- ७) इलेक्ट्रॉन्सच्या भागीदारीमुळे निर्माण झालेल्या रासायनिक बंधांना _____ म्हणतात.
- अ) आयनिक बंध ब) सहसंयुज बंध
क) भौतिक बंध ड) वरील सर्व
- ८) ऑक्सिजनची समस्थानिके _____ आहेत.
- अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच
- ९) शिक्षकांच्या व्यावसायिक विकासासाठी _____ ची आवश्यकता आहे.
- अ) परिसंवाद ब) उजाळा वर्ग क) कृतिसत्रे ड) वरील सर्व
- १०) एबिंगहॉसच्या मतानुसार एका दिवसात मनुष्य _____ भाग विसरतो.
- अ) ५०% ब) ६३%
क) ६७% ड) ७२%

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS
General Science Methodology (Paper – VII)

Day and Date : Tuesday, 6-5-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the right side indicate full marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is unit plan ? Explain various aspects of unit plan.
 - 2) What are essential qualities of science teacher ? Explain role of science teacher organization in professional growth of science teacher.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is content analysis ? Write content analysis of any two units of science.
 - 2) What are types of examination ? Explain different types of questions in detail.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) How will you teach the concept static electricity ?
 - 2) Distinguish between curriculum and syllabus.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) What are the learning experiences should use for teaching human body concept ?
 - 2) Criticise VII standard science textbook.
 - 3) Write a note on blue print of unit test.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) घटक नियोजन म्हणजे काय ? घटक नियोजनाची विविध अंगे स्पष्ट करा.
 - २) शास्त्र शिक्षकाची आवश्यक गुणवैशिष्ट्ये कोणती ? विज्ञान शिक्षकाच्या व्यावसायिक विकासासाठी शास्त्र शिक्षक संघटनांची भूमिका विशद करा.
३. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) आशय विश्लेषण म्हणजे काय ? शास्त्रातील कोणत्याही दोन घटकांचे आशय विश्लेषण लिहा.
 - २) परीक्षांचे प्रकार कोणते ? प्रश्नांचे विविध प्रकार सविस्तरपणे विशद करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) स्थितिक विद्युत ही संकल्पना कशी तुम्ही शिकवाल ?
 - २) अभ्यासक्रम आणि पाठ्यक्रम यातील फरक स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) मानवी शरीर ही संकल्पना शिकविताना कोणकोणते अध्ययन अनुभव द्याल ?
 - २) इ.७ वी च्या शास्त्रा पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
 - ३) घटक चाचणीचा संविधान तक्ता यावर टीप लिहा.

Code No. SLR-W – 6B

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Methodology of Teaching School Subject : HINDI (Paper– VI)
हिन्दी अध्यापन पद्धती

Day & Date : Monday, 5-5-2014 Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to right show marks.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. रिक्त स्थानों की पूर्ति उचित पर्याय चुनकर कीजिए ।

10

1) _____ में शिक्षा के राष्ट्रीय उद्देश्यों की चर्चा की है ।

अ) माध्यमिक शिक्षा आयोग

ब) कोठारी आयोग

क) विद्यापीठ शिक्षा आयोग

ड) ईश्वर भाई पटेल समिती

P.T.O.

- 7) डॉ. वेस्ट प्रणाली _____ प्रणाली का ही विकसीत रूप कहलाती है ।
- अ) स्वाभाविक ब) गठन
क) व्याकरण-अनुवाद ड) व्यास
- 8) गठन विधी को _____ विधी भी कहा जाता है ।
- अ) स्वाध्याय ब) चर्चा
क) रचना ड) संभाषण
- 9) संविधान के _____ धारा के अनुसार हिंदी को राजभाषा का स्थान प्राप्त हुआ है ।
- अ) 351 ब) 531
क) 135 ड) 331
- 10) अध्यापन को प्रभावी बनाने के लिए उपयुक्त साधनों में _____ महत्त्वपूर्ण है ।
- अ) पाठ्यपुस्तक ब) हस्तपुस्तीका
क) शब्द कोष ड) संदर्भ साहित्य

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Methodology of Teaching School Subject : HINDI (Paper – VI)
हिन्दी अध्यापन पद्धती

Day and Date : Monday, 5-5-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए । (कोई एक) : 10
- 1) हिंदी-शिक्षण में हिंदी भाषा अन्य विषयों से अंतर्गत अनुबंध उदाहरण देकर स्पष्ट करो ।
 - 2) माध्यमिक स्तर पर हिंदी शिक्षा के व्यापक उद्देश स्पष्ट कीजिए ।
3. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए । (कोई एक) : 10
- 1) द्वितीय भाषा के रूप में हिंदी सिखने के विशिष्ट उद्देश उदाहरण देकर स्पष्ट कीजिए ।
 - 2) हिंदी अध्यापन में अध्यापन प्रतिमान का महत्व स्पष्ट करें तथा भूमिका पालन और संकल्पना प्राप्ति प्रतिमान की सीढीयाँ स्पष्ट करो ।
4. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए । 8
- 1) हिंदी भाषा शिक्षा में मूल्य शिक्षा उदाहरण देकर स्पष्ट कीजिए ।
 - 2) हिंदी अध्यापक का व्यावसायिक विकास कैसे करें ।
5. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप लिखिए । 12
- 1) हिंदी अध्यापन की प्रयुक्तियाँ स्पष्ट कीजिए ।
 - 2) व्याकरण-अनुवाद पद्धती के गुण दोष लिखिए ।
 - 3) हिंदी अध्यापक के विशेष गुण बताईए ।
-

Code No. SLR-W – 6F

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS – MATHS (Paper – VI)

Day & Date : Monday 5-5-2014 Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

Instructions : i) **All** questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative and write its alphabet in given box : **10**

1) 'Siddhantshiromani' is the work of the Mathematician

a) Ramanujan

b) Bhaskaracharya

c) Aryabhata

d) Euclid

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) First to show the complete diagram and then to explain its constituents is an example of
 - a) Easy to hard
 - b) Concrete to abstract
 - c) Whole to part
 - d) Known to unknown
- 3) The _____ method is used to check the formula in Mathematics.
 - a) Deductive
 - b) Inductive
 - c) Analysis
 - d) Synthesis
- 4) The model _____ can be used to teach 'Characteristics of Parts of Circle' effectively.
 - a) Concept Attainment
 - b) Advanced Organiser
 - c) Inductive Thinking Process
 - d) Role-playing
- 5) _____ is the highest level objective in affective domain of taxonomy of educational objectives.
 - a) Evaluation
 - b) Valuing
 - c) Organization
 - d) Value complex
- 6) The role of teacher in a 'Supervised Study' is of
 - a) Lecturer
 - b) Guide
 - c) Assistant
 - d) Friend
- 7) The principle of 'Learning by Doing' is used in _____ method.
 - a) Inductive
 - b) Deductive
 - c) Project
 - d) Synthesis

- 8) 'Student take experience of Mathematics in different natural phenomena' is an explanation of objective of
- a) Personality Development b) Interest
c) Mathematical Attitude d) Appreciation
- 9) Mathematics Day is celebrated in the honor of
- a) Ramanujan b) Bhaskaracharya
c) Euclid d) Pythagoras
- 10) Dr. H.E. Armstrong is the father of _____ method.
- a) Project b) Heuristic
c) Inductive d) Analysis

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडून त्याचे वर्णाक्षर समोरील चौकटीत लिहा : १०
- १) 'सिद्धांतशिरोमणी' हा ग्रंथ ममममममम या गणितज्ञाच्या गणितातील योगदानावर आधारित आहे.
- अ) रामानुजन ब) भास्कराचार्य क) आर्यभट्ट ड) युक्लिड
- २) 'प्रथम पूर्ण आकृती दाखविणे व नंतर तिचे घटक स्पष्ट करणे' हे _____ या सूत्राचे उदाहरण आहे.
- अ) सोप्याकडून कठीणाकडे ब) विशिष्टाकडून सामान्याकडे
क) पूर्णाकडून भागाकडे ड) ज्ञाताकडून अज्ञाताकडे
- ३) सूत्राचा पडताळा घेण्यासाठी गणित अध्यापनाची _____ ही पद्धती वापरतात.
- अ) अवगामी ब) उद्गामी
क) पृथक्करण ड) संयोजन
- ४) 'वर्तुळाच्या घटकाचे गुणधर्म' हा घटक _____ या प्रतिमानाचा वापर करून प्रभावीपणे शिकविता येईल.
- अ) संकल्पना प्राप्ती ब) अग्रत संघटक
क) उद्गमन विचार प्रक्रिया ड) भूमिकापालन

- ५) शैक्षणिक उद्दिष्टांच्या श्रेणीबद्ध वर्गीकरणानुसार भावात्मक क्षेत्रातील _____ हे उच्च स्तराचे उद्दिष्ट आहे.
- अ) मूल्यमापन ब) मूल्यनिर्णय क) संघटन ड) मूल्यसमूह
- ६) 'पर्यवेक्षित अभ्यास' यामध्ये शिक्षकाची भूमिका _____ ची असते.
- अ) व्याख्याता ब) मार्गदर्शक क) सहाय्यक ड) मित्र
- ७) _____ या अध्यापन पद्धतीत 'कृतीद्वारा शिक्षण' हे सूत्र वापरले जाते.
- अ) उद्गामी ब) अवगामी क) प्रकल्प ड) संयोजन
- ८) 'निसर्गातील विविध घटनांमध्ये विद्यार्थी गणिताचा अनुभव घेतो' हे _____ या उद्दिष्टाचे स्पष्टीकरण आहे.
- अ) व्यक्तिमत्व विकास ब) अभिरुची
क) गणितीय दृष्टिकोन ड) रसग्रहण
- ९) 'गणित दिन' _____ या गणितज्ञाच्या गौरवार्थ साजरा केला जातो.
- अ) रामानुजन ब) भास्कराचार्य क) युक्लीड ड) पायथागोरस
- १०) डॉ.एच.ई. आर्मस्ट्रॉंग हे _____ पद्धतीचे जनक आहेत.
- अ) प्रकल्प ब) स्वयंशोधन
क) उद्गामी ड) पृथक्करण

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS – MATHS
(Paper – VI)

Day and Date : Monday, 5-5-2014

Max. Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m

Instructions : i) **All questions are compulsory.**

ii) **Figures to the right indicate full marks..**

2. State the objectives of teaching of Mathematics included in the curriculum of secondary school according to NCF 2005. 10

OR

Explain the classroom objectives of teaching of mathematics with examples. 10

3. Explain the maxims of teaching of mathematics. 10

OR

Explain the analysis – synthesis method of teaching of mathematics with suitable examples. 10

4. Answer in brief : 8

- 1) Write a note on Assignment and Homework.
- 2) Explain the different non-projected teaching aids of Mathematics.

5. Answer in brief : 12

- 1) Explain the steps of concept attainment model for the concept of real numbers.
- 2) Write a note on Mathematics fair.
- 3) How will you enrich Mathematics laboratory in a school ?

मराठी रूपांतर

२. राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा २००५ नुसार माध्यमिक शालेय अभ्यासक्रमात समाविष्ट केलेली गणित अध्यापनाची उद्दिष्टे लिहा. १०
- किंवा**
- गणिताची वर्गअध्यापनाची उद्दिष्टे सोदाहरण स्पष्ट करा. १०
३. गणित अध्यापनाची सूत्रे स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- गणित अध्यापनाची 'पृथक्करण-संयोजन' पद्धत योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा. १०
४. थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) 'स्वाध्याय व गृहपाठ' यावर टीप लिहा.
- २) गणिताची विविध अप्रक्षेपित साधने स्पष्ट करा.
५. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) 'वास्तव संख्या' या संकल्पनेसाठी संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
- २) 'गणित जत्रा' यावर टीप लिहा.
- ३) तुम्ही शाळेतील गणित प्रयोगशाळा कशी समृद्ध कराल ?

Code No. SLR-W – 7A

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
HISTORY METHODOLOGY (Paper – VII)

Day & Date : Tuesday, 6-5-2014 Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

Instructions : 1) *Each of the following sub-questions carries a statement along with four alternatives under it select proper alternative and write its alphabet against its related square.*
2) *Every sub question has **one** mark.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Multiple choice questions :

10

1) Which of the following teaching aid is used to understand the historical events are happened in the particular place ?

- A) Picture B) Models C) Maps D) Graphs

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) Which of the following pictures are more attracted to the children ?
- A) Static pictures B) Symbolic pictures
C) Incidental pictures D) Linear pictures
- 3) History is a story of mans
- A) struggles B) of the experiences
C) of the knowledge D) of the battles
- 4) Structure of history subject can be shown by _____ figure.
- A) Square B) Three dimension
C) Tree diagram D) Pyramid
- 5) Which of the following historian is known as father of history ?
- A) Thrusidnes B) Leopold C) Herodotus D) Carlyle
- 6) Various sources are used in _____ method of teaching history.
- A) Narration B) Dramatization
C) Source D) Discussion
- 7) The first explosion of 1857 revolt was held
- A) Lakhanoe B) Barakpur C) Meerat D) Delhi
- 8) _____ was the main main occupation of the people in Hadappa civilization.
- A) Cloth industry B) Trading
C) Agriculture D) Ornament making

- 9) Advance organiser model is based on _____ s' learning theory.
- A) Jaclin Gudnoo B) George Astin
C) Jerom Bruner D) Devid Asubel
- 10) History room in school is useful for
- A) To collect the teaching aids
B) To develop the interest in student for history
C) For observing maps, pictures in leisure time
D) For all the above mentioned purposes

मराठी रूपांतर

१. खालीलपैकी प्रत्येक उपप्रश्नात एक विधान दिले असून त्याला चार पर्याय दिले आहेत योग्य पर्याय निवडून त्याचे वर्णाक्षर संबंधित विधानात (भरा) : १०
- १) ऐतिहासिक घटनाविशिष्ट ठिकाणी घडलेल्या असताना त्या समजण्यासाठी खालीलपैकी कोणत्या अध्यापन साधनाचा वापर केला जातो.
- अ) चित्रे ब) प्रतिकृती क) नकाशा ड) आलेख
- २) लहानमुलाना खालीलपैकी कोणती चित्रे अधिक आकर्षित करतात ?
- अ) स्थिरचित्रे ब) प्रतिकात्मक क) प्रसंगचित्रे ड) रेखाचित्रे
- ३) इतिहास म्हणजे मानवाच्या _____ ची कहाणी आहे.
- अ) संघर्षाची ब) अनुभवाची क) ज्ञानाची ड) लढायाची
- ४) इतिहास-विषयाची संरचना _____ आकृतीने दाखविता येते.
- अ) चौरस ब) त्रिमिती क) वृक्षाकार ड) पिरमिड
- ५) खालीलपैकी कोणत्या इतिहासकाराला इतिहासाचे जनक म्हणून ओळखले जाते ?
- अ) थ्यूसिडाईस ब) लिओपोलड क) हिरोडोटस ड) कार्लईल

- ६) इतिहास अध्यापनाच्या _____ पद्धतीत विविध स्रोताचा वापर करतात.
- अ) कथन ब) नाट्यीकरण क) आधार ड) चर्चा
- ७) १८५७ च्या राष्ट्रीयउठावाचा पहिला स्फोट _____ येथे झाला.
- अ) लखनौ ब) बराकपूर क) मीरत ड) दिल्ली
- ८) हडप्पा संस्कृतीतील लोकांचा _____ हा प्रमुख व्यवसाय होना.
- अ) कापड उद्योग ब) व्यापार क) शेती ड) दागिने बनविणे
- ९) अग्रत संघटक प्रतिमान हे _____ यांच्या अध्ययन उपपत्तीवर आधारलेले आहे.
- अ) जॅकलीन गुडनाऊ ब) जार्ज अॅस्टीन
- क) जेराम ब्रुनर ड) डेव्हिड आसुबेल
- १०) शाळेतील इतिहास कक्षाचा उपयोग _____ होतो.
- अ) अध्यापन साहित्याचा संग्रह करण्यासाठी
- ब) मुलाना इतिहासाची गोडी लावण्यासाठी
- क) फावल्या वेळेत नकाशे, चित्रे निरीक्षणासाठी
- ड) वरील सर्वा साठी

Seat No.	

**B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
HISTORY METHODOLOGY (Paper – VII)**

Day and Date : Tuesday, 6-5-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) State the modern concept of history and explain the place and importance of history subject in the school curriculum.
 - 2) What types of curricular and co-curricular activities have to be organised while teaching history ?
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What are the objectives of teaching of history at secondary level ? As a teacher how will you fulfill these objectives ?
 - 2) What are the various methods of teaching history how will you use the discussion method in history teaching ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the importance of non-projected aids in teaching history.
 - 2) Explain the importance of superwise study technique.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) How lesson planning is useful to history teacher ?
 - 2) How will you co-relate history with language ?
 - 3) Explain the utility of history room.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) इतिहासाची अधुनिक संकल्पना सांगा आणि शालेय अभ्यासक्रमातील इतिहास विषयाचे स्थान व महत्त्व स्पष्ट करा.
- २) इतिहास अध्यापनात कोणत्या प्रकारच्या अभ्यासपूरक व अभ्यासानुवर्ती उपक्रमाचे आयोजन करावे लागते.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) माध्यमिकस्तरावरील इतिहास अध्यापनांची उद्दिष्टे कोणती शिक्षकयानात्याने ती तुम्ही कशी साध्य कराल ?
- २) इतिहास अध्यापनाच्या विविध पद्धती सांगा इतिहास अध्यापनात चर्चा पद्धतीचा तुम्ही कसा वापर कराल ?
४. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) अप्रेक्षेपीत साधनाचे इतिहास अध्यापनातील महत्त्व स्पष्ट करा.
- २) पर्यवेक्षित अभ्यास तंत्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.
५. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) इतिहास शिक्षकास पाठनियोजन कसे उपयुक्त ठरते ?
- २) इतिहासाचा भाषा विषयाशी कसा समवाय साधाल ?
- ३) इतिहास खोलीची उपयुक्तता स्पष्ट करा.
-

Code No. SLR-W – 7B

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECT
Geography Methodology (Paper– VII)

Day & Date : Tuesday, 6-5-2014

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side figures shows the marks of question.**

MCQ/Objective Question Paper

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative and write the alphabet in blank box. **10**

1) The following _____ is the more suitable teaching method for lesson 'Natural Regions'.

- a) Journey
- c) Project

- b) Excursion
- d) Regional

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) The important criteria of learning experiences is that the experiences should be related to
 - a) Teaching method
 - b) Teaching objectives
 - c) Curriculum
 - d) Syllabus

- 3) The following _____ statement is incorrect about grammar of Geography.
 - a) Systematic arrangement of body of knowledge
 - b) Systematic arrangement of branches and subbranches
 - c) Use of grammar in Geography
 - d) These word first time used by James Fairgrev

- 4) The following _____ objective is related to psychomotor domain.
 - a) Comprehension
 - b) Application
 - c) Skill
 - d) Interest

- 5) Content cum methodology meant by
 - a) Mastery on content
 - b) Mastery on teaching method
 - c) Mastery on content and teaching method
 - d) Meaningful integration of content and method

- 6) The study of subject structure develop _____ approach among teacher.
 - a) Inquiry
 - b) Competency based
 - c) Holistic
 - d) Concentric

- 7) The inductive method of teaching Geography is based on _____ teaching maxim.
- a) from particular to general b) from whole to part
c) from concrete to abstract d) all above
- 8) The following _____ is not a maxim of teaching Geography.
- a) from known to unknown b) from abstract to concrete
c) from simple to complex d) from whole to part
- 9) The following _____ is not a technique of teaching Geography.
- a) discussion b) description
c) assignment d) map reading
- 10) _____ developed advance organizer model.
- a) Bandura b) Asubel
c) Bruner d) Rogers

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. खालील बहुपर्यायी प्रश्नातील योग्य पर्याय निवडून त्याचे वर्णाक्षर प्रश्नासमोरील चौकटीत लिहा : १०
- १) 'नैसर्गिक प्रदेश' या पाठाच्या अध्यापनासाठी _____ ही अध्यापन पद्धती जास्त योग्य आहे.
- अ) प्रवास ब) सहल
क) प्रकल्प ड) प्रादेशिक
- २) अध्ययन अनुभवांचा महत्त्वाचा निकष म्हणजे हे अनुभव _____ शी संबंधित असावेत.
- अ) अध्यापन पद्धती ब) अध्यापन उद्दिष्ट
क) अभ्यासक्रम ड) पाठ्यक्रम
- ३) खालीलपैकी _____ विधान भूगोलाचे व्याकरण यासंबंधी चुकीचे आहे.
- अ) ज्ञानाची पद्धतशीर मांडणी
ब) शाखा-उपशाखांची पद्धतशीर मांडणी
क) भूगोलामध्ये व्याकरणाचा वापर
ड) जेम्स फेअरग्रीव्ह यांनी या शब्दाचा प्रथम वापर केला

- ४) खालीलपैकी _____ हे उद्दिष्ट क्रियात्मक क्षेत्राशी संबंधित आहे.
- अ) आकलन
ब) उपयोजन
क) कौशल्य
ड) अभिरुची
- ५) आशययुक्त अध्यापन पद्धती म्हणजे _____
- अ) आशयावर प्रभुत्व
ब) अध्यापन पद्धतीवर प्रभुत्व
क) आशय आणि अध्यापन पद्धतीवर प्रभुत्व
ड) आशय आणि पद्धतीचे अर्थपूर्ण एकात्मिकरण
- ६) विषयसंरचना अभ्यासल्याने शिक्षकामध्ये _____ दृष्टीकोन विकसित होतो.
- अ) चौकस
ब) क्षमताधिष्ठीत
क) समग्र
ड) समकेंद्री
- ७) भूगोल अध्यापनाची उद्गामी पद्धती _____ या अध्यापन सूत्रावर आधारित आहे.
- अ) विशिष्टाकडून-सामान्याकडे
ब) पूर्णाकडून-अंशाकडे
क) मूर्ताकडून-अमूर्ताकडे
ड) वरील सर्व
- ८) खालीलपैकी _____ हे भूगोल अध्यापनाचे सूत्र नाही.
- अ) ज्ञाताकडून-अज्ञाताकडे
ब) अमूर्ताकडून-मूर्ताकडे
क) सोप्याकडून-कठिणाकडे
ड) पूर्णाकडून-अंशाकडे
- ९) खालीलपैकी _____ हे भूगोल अध्यापनाचे तंत्र नाही.
- अ) चर्चा
ब) वर्णन
क) स्वाध्याय
ड) नकाशावाचन
- १०) _____ यांनी अग्रत संघटक प्रतिमान विकसित केले.
- अ) बांदुरा
ब) असुबेल
क) ब्रुनर
ड) रॉजर्स
-

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECT
Geography Methodology (Paper – VII)

Day and Date : Tuesday, 6-5-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) All questions are compulsory.

2) Right side figures shows the marks of question.

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is correlation ? Explain in detail how will you correlate Geography subject with mathematics and science subject.
 - 2) Which are the various teaching techniques of Geography ? Explain in detail map reading technique with examples.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) State the various teaching methods of Geography and explain in detail project method.
 - 2) State the need of geography club at secondary level. Which programmes will you organize in your school through Geography club.
4. Answer the following question in brief : **8**
- 1) State the instructional objectives of teaching Geography and their specifications.
 - 2) How will you use direct learning experience in teaching Geography ?
5. Answer the following question in brief : **12**
- 1) How will you use computer in teaching Geography ?
 - 2) State the aims of teaching of Geography at secondary level.
 - 3) Explain map is a important teaching-learning aid of Geography.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- १) सहसंबंध म्हणजे काय ? तुम्ही भूगोल विषयाचा गणित व विज्ञान विषयाशी कसा समवाय साधात ते स्पष्ट करा.
- २) भूगोल अध्यापनाची विविध तंत्रे कोणती ते सांगून नकाशावाचन तंत्र उदाहरणासह सविस्तर स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- १) भूगोल अध्यापनाच्या विविध पद्धती सांगून प्रकल्प पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.
- २) माध्यमिक स्तरावरील भूगोल मंडळाची आवश्यकता सांगून तुम्ही तुमच्या शाळेत भूगोल मंडळामार्फत कोणते उपक्रम राबवाल ते स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांचे थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) भूगोल वर्गाअध्यापनाची उद्दिष्टे सांगून त्याची स्पष्टीकरणे लिहा.
- २) तुम्ही तुमच्या भूगोल अध्यापनात प्रत्यक्ष अध्ययन अनुभवांचा कसा वापर कराल ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) तुम्ही तुमच्या अध्यापनात संगणकाचा वापर कसा कराल ?
- २) माध्यमिक स्तरावरील भूगोल अध्यापनाची ध्येय सांगा.
- ३) 'नकाशा हे भूगोल अध्ययन-अध्यापनाचे महत्त्वाचे साधन आहे' स्पष्ट करा.

Code No. SLR-W – 8

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
EDUCATION IN EMERGING INDIAN SOCIETY (Paper – I)
Sociological Foundation of Education

Day & Date : Monday, 28-4-2014 Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures on right side shows marks.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative. 10
- 1) 'Ganesh Mandal' is the example of
- a) Reference group b) Family
- c) Cultural group d) Peer group
- 2) The following _____ is the barrier of national integration.
- a) Language b) Education c) Population d) Peer group

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 3) The founder of educational sociology is
- a) Gensberg b) Jeorge Pen c) August Camte d) Eldredge
- 4) Adult education means
- a) Education of family planning b) Sex education
c) Education of adult d) Above all
- 5) Universal Declaration of Human Rights was published on
- a) 1949 b) 1948 c) 1951 d) 1950
- 6) _____ agency helps for global friendship.
- a) Family b) Peer group
c) Social networking d) Cultural organization
- 7) Liberal education means
- a) Cultural education b) Education to give freedom
c) To develop mind d) Above all
- 8) Secularism means
- a) To give concession to special religion people
b) To give importance to religion
c) Religions intolerance
d) All religions are equal
- 9) The effective factor for social change is
- a) Social and cultural factor b) Political factor
c) Industrial factor d) Above all
- 10) All childrens of our school wear a same uniform its a part of
- a) Rule of school b) Integration
c) Political pressure d) None of the above

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

10

1) गणेशमंडळ हे _____ चे उदाहरण आहे.

अ) संदर्भगट

ब) कुटुंब

क) सांस्कृतिक संघटना

ड) समवयस्क गट

2) पुढीलपैकी _____ हा राष्ट्रीय एकात्मतेत अडथळा आहे.

अ) भाषा

ब) शिक्षण

क) लोकसंख्या

ड) समवयस्क गट

3) शैक्षणिक समाजशास्त्राचा जनक _____ हा आहे.

अ) जेन्स बर्ग

ब) जॉर्ज पेन

क) ऑगस्ट कॉम्टे

ड) एलडरेज

4) प्रौढशिक्षणाचा अर्थ _____ हा आहे.

अ) कुटुंब नियोजनाचे शिक्षण

ब) लैंगिक शिक्षण

क) प्रौढांचे शिक्षण

ड) वरील सर्व

5) मानवी हक्क जाहिरनामा _____ साली प्रसिद्ध झाला.

अ) 1949

ब) 1948

क) 1951

ड) 1950

6) जागतिक मैत्रीसाठी मदत करणारी _____ ही कार्यवाहीनी आहे.

अ) कुटुंब

ब) समवयस्क गट

क) सोशल नेटवर्किंग

ड) सांस्कृतिक संघटन

7) उदारमतवादी शिक्षण म्हणजे

अ) सांस्कृतिक शिक्षण

ब) स्वतंत्र करणारे शिक्षण

क) मानसिक विकास

ड) वरील सर्व

8) धर्मनिरपेक्षता म्हणजे _____ होय.

अ) विशिष्ट धर्मातील लोकांना सवलत

ब) धर्माला महत्व देणे

क) धार्मिक विषमता

ड) सर्वधर्म समभाव

9) सामाजिक बदलासाठी _____ घटक परिणामकारक करतो.

अ) सामाजिक व सांस्कृतिक

ब) राजकीय

क) औद्योगिक

ड) वरील सर्व

10) शाळेतील सर्व मुले एकसारखा गणवेश घालतात हा _____ भाग आहे.

अ) शाळेच्या नियमांचा

ब) एकात्मतेचा

क) राजकीय प्रभावाचा

ड) यापैकी नाही

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
EDUCATION IN EMERGING INDIAN SOCIETY (Paper – I)
Sociological Foundation of Education

Day and Date : Monday, 28-4-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures on right side shows marks.**

2. Answer the following question (**any one**). **10**
- 1) What are the various agencies of education ? Explain is the family an effective agency of education today.
 - 2) Discuss the merits and demerits of effect of privatisation on education.
3. Answer the following question (**any one**). **10**
- 1) What is National Integration ? Suggest the activities for national integration.
 - 2) Explain the salient features of emerging Indian Society.
4. Answer the question in brief. **8**
- 1) Explain the social changes through education.
 - 2) Explain the effect of globalisation.
5. Answer the question in brief. **12**
- 1) Role of teacher and human rights.
 - 2) International understanding and agencies of education.
 - 3) Explain teachers role as a social reformer.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक). **10**
- 1) शिक्षणाच्या विविध कार्यवाहीन्या कोणत्या ? आज कुटुंब हे शिक्षणाची प्रभावी कार्यवाहीनी आहे का ?
 - 2) खाजगीकरणाचे शिक्षणावरील परिणामाची गुणदोषात्मक चर्चा करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक). **10**
- 1) राष्ट्रीय एकात्मता म्हणजे काय ? एकात्मतेसाठी उपक्रम सूचवा.
 - 2) उदयोन्मुख भारतीय समाजाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. **8**
- 1) शिक्षणातून घडणारे सामाजिक बदल स्पष्ट करा.
 - 2) जागतिकीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. **12**
- 1) अध्यापकाची भूमिका आणि मानव अधिकार.
 - 2) आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य आणि शिक्षणाच्या कार्यवाहीन्या.
 - 3) शिक्षक एक समाजसुधारक स्पष्ट करा.
-

Code No. SLR-W – 14B

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS
Geography Methodology (Paper – VII)

Day & Date : Tuesday, 6-5-2014

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

- N.B :** 1) **All questions are compulsory.**
2) *Right side figures shows the marks of question.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative and write the alphabet in blank box. **10**

1) The Geographical place of India is in _____ hemisphere.

- a) East b) West c) North d) South

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) The black cotton soil is also called as _____
 - a) Regur b) Khadar c) Bhangar d) All above
- 3) India occupies more rainfall particularly by _____ winds.
 - a) North east b) South west
 - c) North west d) South east
- 4) _____ rivers are meets to Arabian sea.
 - a) Krishna and Godavari b) Narmada and Tapi
 - c) Godavari and Tapi d) Narmada and Krishna
- 5) The following _____ statement is correct about syllabus.
 - a) Syllabus is a part of curriculum
 - b) Curriculum is a part of syllabus
 - c) Curriculum and syllabus both are same
 - d) None above
- 6) The following _____ is not includes unit planning.
 - a) Content analysis
 - b) Structure of the subject
 - c) Objectives and specifications
 - d) Learning experiences and teaching method
- 7) When in objective type question alternative responses are given; that type of questions are called _____
 - a) Recall type b) Recognition type
 - c) Recall and Recognition type d) All above

- 8) Any one students progress comparison with the other group students progress that test is called _____
- a) Criterion Referenced test b) Achivement test
c) Diagnostic test d) Norm Referenced test
- 9) The following _____ is not a type of lesson.
- a) Retrospection lesson b) Demonstration lesson
c) Annual lesson d) Remedial lesson
- 10) Selection of learning experiences is depend upon _____
- a) Content b) Teaching methods
c) Objectives d) All above

मराठी रूपांतर

१. खालील बहुपर्यायी प्रश्नातील योग्य पर्याय निवडून त्याचे वर्णाक्षर प्रश्नासमोरील चौकटीत लिहा. १०
- १) भारताचे भौगोलिक स्थान _____ गोलार्धामध्ये आहे.
- अ) पूर्व ब) पश्चिम क) उत्तर ड) दक्षिण
- २) काळी कापसाची मृदा _____ या नावाने सुद्धा ओळखली जाते.
- अ) रेगूर ब) खादर क) भांगर ड) वरील सर्व
- ३) भारताला प्रामुख्याने _____ वाऱ्यापासून जास्त पाऊस मिळतो.
- अ) ईशान्य ब) नैऋत्य क) वायुव्य ड) आग्नेय
- ४) _____ नदिया अरबी समुद्राला मिळतात.
- अ) कृष्णा आणि गोदावरी
ब) नर्मदा आणि तापी
क) गोदावरी आणि तापी
ड) नर्मदा आणि कृष्णा

५) खालीलपैकी _____ विधान पाठयक्रमाविषयी बरोबर आहे.

- अ) पाठयक्रम हा अभ्यासक्रमाचा भाग आहे
 ब) अभ्यासक्रम हा पाठयक्रमाचा भाग आहे
 क) अभ्यासक्रम आणि पाठयक्रम दोन्ही सारखेच आहेत
 ड) यापैकी नाही

६) खालीलपैकी _____ चा समावेश घटक नियोजनामध्ये होत नाही.

- अ) पाठयांश पृथक्करण
 ब) विषयाची संरचना
 क) उद्दिष्टे आणि स्पष्टीकरणे
 ड) अध्ययन अनुभव आणि अध्यापन पद्धती

७) जेव्हा वस्तुनिष्ठ प्रश्नप्रकारामध्ये उत्तराचे पर्याय दिलेले असतात, त्या प्रश्नप्रकारास _____ म्हणतात.

- अ) प्रत्यावहनात्मक प्रश्न ब) प्रत्याभिज्ञान प्रश्न
 क) प्रत्यावहनात्मक व प्रत्याभिज्ञान प्रश्न ड) वरील सर्व

८) एखादया विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीची तुलना दुसऱ्या विद्यार्थी गटाच्या प्रगती बरोबर केली जाते तेव्हा त्या चाचणीस _____ म्हणतात.

- अ) निकष संदर्भ चाचणी ब) प्राविण्य चाचणी
 क) नैदानिक चाचणी ड) प्रमाणक संदर्भ चाचणी

९) खालीलपैकी _____ हा पाठाचा प्रकार नाही.

- अ) सिंहावलोकन पाठ ब) दिग्दर्शन पाठ
 क) वार्षिक पाठ ड) उपचारात्मक पाठ

१०) अध्ययन अनुभवांची निवड _____ वर अवलंबून असते.

- अ) आशय ब) अध्यापन पद्धती
 क) उद्दिष्टे ड) वरील सर्व

Seat No.	

**B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECTS
Geography Methodology (Paper – VII)**

Day and Date : Tuesday, 6-5-2014
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks :40

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*

2) *Right side figures shows the marks of question.*

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Which aspects Geography teacher shall consider while unit planning ?
 - 2) Which are different types of tests ? Explain in detail norm-reference test and criterion reference test.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) State the principles of Geography curriculum at secondary level. Evaluate critically the current curriculum of Geography.
 - 2) State the main features of Indian agriculture. Explain in detail types of Indian farming.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) State the role of teacher in developing interest for Geography in the students.
 - 2) State the functions of Geography teacher organization.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Why management of water resources is essential ?
 - 2) What are the ways of professional development of Geography teacher ?
 - 3) Explain the concept of monsoon.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक). १०
- १) भूगोल शिक्षकाने घटक नियोजन करताना कोणकोणत्या बाबी विचारात घ्याव्यात ?
 - २) चाचणीचे विविध प्रकार कोणते ? ते सांगून प्रमाणक संदर्भ चाचणी आणि निकष संदर्भ चाचणी सविस्तर स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक). १०
- १) माध्यमिक स्तरावरील भूगोल अभ्यासक्रमाची तत्वे सांगा. भूगोलाच्या प्रचलित अभ्यासक्रमाचे या विषयाच्या संदर्भात चिकित्सक मूल्यमापन करा.
 - २) भारतीय शेतीची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा. भारतीय शेतीचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) विद्यार्थ्यांमध्ये भूगोल विषयाच्या अभिरुची निर्मितीसाठी शिक्षकाची भूमिका सांगा.
 - २) भूगोल शिक्षक संघटनेची कार्ये सांगा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) पाण्याच्या स्रोतांचे व्यवस्थापन का आवश्यक आहे ?
 - २) भूगोल शिक्षकाचे व्यवसायिक विकास साधण्याचे मार्ग कोणते ?
 - ३) मानसूनची संकल्पना स्पष्ट करा.
-

Code No. SLR-W – 10

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014

Paper – III : DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SYSTEM IN INDIA AND SECONDARY EDUCATION
Secondary Education

Day & Date : Wednesday, 30-4-2014

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Answer sheet of Q. No. 1 will be collected after fifteen minutes.**
3) **Calculator is not allowed.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternative and write its alphabet in given box. **10**

i) Government should establish multipurpose school. This recommendation is given in _____ commissions report.

A) Kothari B) Mudaliar C) Radhakrishnan D) Ishwarbhai Patel

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- ii) Reason of wastage is
- A) Lack of well administration B) Non availability of economical source
C) Lack of physical facilities D) All above
- iii) To develop status of teaching field teacher should
- A) work hard B) be calm
C) be active D) obey code of conduct
- iv) Criteria of active co-operation in training programme for approving professional organisation of teacher is recommended by
- A) Maharashtra State Teacher Training Committee 1966
B) Organisation of head master
C) Subject teacher organisation
D) Kothari Commission
- v) While developing aesthetic interest in student teacher should play a role of
- A) Anchor B) Leader C) Organiser D) All A, B, C
- vi) To certify student mastery of the learning outcomes _____ evaluation is used.
- A) Formative B) Placement C) Summative D) Diagnostic
- vii) For qualitative evaluation of student _____ is used.
- A) Interview B) Diagnostic test
C) Achievement test D) Attitude scale

- viii) There is _____ correlation in students height and education achievement.
- A) Positive B) Negative C) Zero D) All
- ix) When scores are ascending or decending order then mid score of all score is
- A) Mean B) Median C) Mode D) Range
- x) When middle 50 % scores are considered then most important measure of variability is
- A) Range B) Average deviation
C) Quartile deviation D) Standard deviation

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

ii) प्र. १ ची उत्तरसूची पहिल्या पंधरा मिनिटानंतर एकत्रित केली जाईल.

iii) गणकयंत्र (कॅलक्युलेटर) वापरण्याची परवानगी नाही.

1. योग्य पर्याय निवडून त्याचे आद्याक्षर दिलेल्या चौकटीत लिहा : १०
- i) शासनाने बहुउद्देशीय शाळ स्थापन करणाऱ्यात ही शिफारस _____ आयोगाच्या अहवालात दिली आहे.
- अ) कोठारी ब) मुदलियार
क) राधाकृष्णन ड) ईश्वरभाई पटेल
- ii) गळतीचे कारण _____ आहे.
- अ) चांगल्या प्रशासनाचा अभाव ब) आर्थिक स्रोताची उपलब्धता नसणे
क) भौतिक सुविधांचा अभाव ड) वरील सर्व
- iii) अध्यापन क्षेत्राचा दर्जा सुधारण्यासाठी शिक्षकांनी
- अ) श्रम करावेत ब) शांत राहावे
क) उपक्रमशील असावे ड) आचार संहितेचे पालन करावे

- iv) व्यावसायिक संघटनांना मान्यता देतांना प्रशिक्षण कार्यक्रमात त्यांचे सक्रिय सहकार्य असावे त्या निकषाची शिफारस _____ यांनी केली.
- अ) महाराष्ट्र राज्य प्रशिक्षक शिक्षण समिती १९६६
 ब) मुख्याध्यापक संघटना
 क) विषय शिक्षक संघटना
 ड) कोठारी आयोग
- v) विद्यार्थ्यांमध्ये सौंदर्यदृष्टी विकसित करतांना शिक्षकांनी _____ ही भूमिका करावी.
- अ) निवेदक
 ब) नेतृत्व
 क) आयोजक
 ड) अ, ब, क या सर्व
- vi) विद्यार्थ्यांच्या अध्ययन निष्पत्तीचे प्रभुत्व प्रमाणित करण्यासाठी _____ मूल्यमापनाचा उपयोग होतो.
- अ) विकासात्मक
 ब) स्थान निश्चयन
 क) समग्र
 ड) निदानात्मक
- vii) विद्यार्थ्यांच्या गुणात्मक मूल्यमापनासाठी _____ चा उपयोग होतो.
- अ) मुलाखती
 ब) नैदानिक चाचणी
 क) प्राविण्य चाचणी
 ड) अभिवृत्ती मापिका
- viii) विद्यार्थ्यांची उंची आणि शैक्षणिक संपादनूक या मध्ये _____ सहसंबंध असतो.
- अ) धन
 ब) ऋण
 क) शून्य
 ड) सर्व
- ix) जेव्हा प्राप्तांक चढत्या किंवा उतरत्या क्रमाने मांडले जातात तेव्हा मध्यभागी येणारा प्राप्तांक _____ असतो.
- अ) मध्यमान
 ब) मध्यांक
 क) बहुलक
 ड) विस्तार
- x) जेव्हा मधले ५० % प्राप्तांक गृहिते धरले जातात तेव्हा विचलनशिलतेचे महत्वाचे परिमाण _____ असते.
- अ) विस्तार
 ब) सरासरी विचलन
 क) चतुर्थक विचलन
 ड) प्रमाण विचलन

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
Paper – III : DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SYSTEM IN INDIA AND
SECONDARY EDUCATION
Secondary Education

Day and Date : Wednesday, 30-4-2014

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- i) Define secondary education. Explain its objectives and importance.
 - ii) What are the various problems in secondary education ? Suggest various ways for qualitative improvement of secondary education.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- i) Explain your opinion about present status of teacher and write remedies to improve status of teacher.
 - ii) What are the types of educational evaluation ? Explain formative evaluation.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- i) What is role of teacher in guidance and counselling ?
 - ii) Find the value of median from the following table :

X scores	80 – 89	70 – 79	60 – 69	50 – 59	40 – 49	30 – 39	20 – 29	10 – 19
f frequency	3	2	7	12	18	10	6	2

5. Answer the following questions in brief : **12**
- i) Write different training programme for inservice teachers. What are the objectives of such programme ?
 - ii) Write difference between percentile and percentile rank.
 - iii) How will you decide meaning of co-efficient of correlation between two variables ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- माध्यमिक शिक्षणाची व्याख्या लिहा, त्याचे उद्दिष्टे व महत्व स्पष्ट करा.
 - माध्यमिक शिक्षणातील विविध समस्या कोणत्या ? माध्यमिक शिक्षणाच्या गुणात्मक विकासासाठी मार्ग सूचवा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- सद्यः स्थितीत, शिक्षकांच्या दर्जा विषयी तुमचे मत स्पष्ट करा, आणि शिक्षकांचा दर्जा सुधारण्यासाठी उपाय लिहा.
 - शैक्षणिक मूल्यमापनाचे प्रकार कोणते ? विकासात्मक मूल्यमापन स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- मार्गदर्शन व समुपदेशनात शिक्षकांची भूमिका कोणती ?
 - खालील सारणीवरून मध्यांक (Median) काढा.

X scores	80 – 89	70 – 79	60 – 69	50 – 59	40 – 49	30 – 39	20 – 29	10 – 19
f frequency	3	2	7	12	18	10	6	2

५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- सेवांतर्गत शिक्षकांसाठी असलेले विविध प्रशिक्षण कार्यक्रम लिहा अशा सर्व कार्यक्रमांची उद्दिष्टे कोणती ?
 - शततमक व शततमकक्रम यातील फरक लिहा.
 - दोन चलातील सहसंबंध गुणकाचा अर्थ तुम्ही कसा ठरवाल ?

Code No. SLR-W – 12C

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Population Education (Paper – V)

Day & Date : Saturday, 3-5-2014

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
 _____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

Instructions : 1) **All** questions are **compulsory**.
 2) Figures on **right** side show marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alphabet of the alternative and write it in given box : **10**

1) _____ misunderstanding is not prevalent about population education.

- a) Education of family planning b) Sexual education
 c) Education for perception awareness d) Education of reducing population

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) Density of population means the strength of people living in every _____
- a) One kilometers b) Square kilometers
c) One and half kilometers d) None of these
- 3) The theory of population stated by _____
- a) Karl marx b) Thomas Malthus
c) Newton d) None of these
- 4) Universal Population Day is celebrated on _____
- a) 5th June b) 11th July
c) 11th August d) 8th Sep.
- 5) The role of sexual education is _____
- a) To solve the problems of children by responsible and proposed parents
b) To get rid from the question of sexual life
c) To solve physical and emotional problems of young boys and girls
d) None of these
- 6) Population growth can be controlled effectively by _____
- a) Laws b) Education
c) Reading d) None of these

- 7) From _____ Indian government has included population education in school curriculum.
- a) 1986 b) 1970
c) 1997 d) 1972
- 8) On school level values of environment inculcate _____ method.
- a) Various subjects b) Various activities
c) Various games d) All these
- 9) _____ elements determine quality of life.
- a) Social system b) Political system
c) Standard of living d) All these
- 10) Society is disturbed because of _____ attitude.
- a) Doubtful b) Destructive
c) Immoral d) All these

मराठी रूपांतर

१. 1) लोकसंख्या शिक्षणाबाबत हा गैरसमज नाही
- अ) कुटुंब नियोजनाचे शिक्षण ब) लैंगिक शिक्षण
क) जाणवि जागृतीसाठी शिक्षण ड) लोकसंख्या कमी करण्याचे शिक्षण
- 2) लोकसंख्येची घनता म्हणजे प्रत्येक _____ मध्ये असणाऱ्या व्यक्तींची संख्या.
- अ) एक किलोमीटर ब) चौरस किलो मीटर
क) दीड किलोमीटर ड) यापैकी नाही
- 3) लोकसंख्येचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
- अ) कार्ल मार्क्स ब) थॉमस माल्थस
क) न्यूटन ड) यापैकी नाही
- 4) जागतिक लोकसंख्या दिन _____ या दिवशी साजरा केला जातो.
- अ) 5 जून ब) 11 जुलै
क) 11 ऑगस्ट ड) 8 सप्टेंबर

- 5) लैंगिक शिक्षणाची भूमिका _____ आहे.
- अ) जबाबदार व नियोजित पालकांना पाल्याची भूमिका सोडविण्याची
 ब) लैंगिक जीवन विषयक प्रश्नातून सोडवणूक करण्याची
 क) तरुण-तरुणींच्या शारीरिक व भावनिक समस्या सोडविण्याची
 ड) यापैकी नाही
- 6) वाढत्या लोकसंख्येचा आळा घालण्यासाठी _____ हा सर्वात प्रभावी उपाय आहे.
- अ) कायदे
 ब) शिक्षण
 क) वाचन
 ड) यापैकी नाही
- 7) भारत सरकारने लोकसंख्या शिक्षणच्या समावेश _____ वर्षापासून केला.
- अ) 1986
 ब) 1970
 क) 1997
 ड) 1972
- 8) शालेय स्तरावर पर्यावरण विषयक मूल्ये _____ पद्धतीने रुजवता येतील.
- अ) विषयाच्या माध्यमातून
 ब) उपक्रमांच्या माध्यमातून
 क) खेळाच्या माध्यमातून
 ड) वरील सर्व
- 9) जीवनाची गुणवत्ता _____ घटक ठरवितात.
- अ) सामाजिक व्यवस्था
 ब) राजकीय व्यवस्था
 क) राहणीमान
 ड) वरील सर्व
- 10) समाज _____ या प्रवृत्ती मुळे, अस्वस्थ होत आहे.
- अ) संशय
 ब) विघातक
 क) अनैतिकता
 ड) वरील सर्व

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Population Education (Paper – V)

Day and Date : Saturday, 3-5-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures on right side show marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept of population education. (meaning, need, objectives and importance).
 - 2) Explain the various population compositions.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the factors affecting quality of life.
 - 2) What are the effects of population growth on the environment ? Explain it.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) What is the relation between women literacy and growth of population ?
 - 2) What are the factors affecting population dynamics ?
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain the role of sexual education.
 - 2) What are the effect of population on social development ?
 - 3) How will you integrate population education with your teaching subject ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांचे उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) लोकसंख्येची संकल्पना स्पष्ट करा. (अर्थ, गरज, उद्दिष्टे व महत्त्व)
 - २) लोकसंख्येच्या विविध रचना स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांचे उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) जीवनाच्या गुणवत्तेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
 - २) लोकसंख्या वाढीचे पर्यावरणावर झालेले परिणाम कोणते ? स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) स्त्रीशिक्षण व लोकसंख्या वाढ यातील संबंध कोणता ?
 - २) लोकसंख्येच्या गतिमानतेवर परिणाम करणारे घटक कोणते ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : १२
- १) लैंगिक शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा.
 - २) लोकसंख्या वाढीचा सामाजिक विकासावर कोणता परिणाम होतो ?
 - ३) लोकसंख्या शिक्षण या विषयाची तुमच्या अध्यापन विषयाशी एकात्मता कशी साधाळ ?

Code No. SLR-W – 12A

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
Paper – V : INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Value Education

Day & Date : Saturday, 3-5-2014

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

- Instructions :** 1) All questions are **compulsory**.
2) Q. No. 1 should be collected within **15 minutes**.
3) Figures to the **right** indicate **full marks**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose appropriate alternatives of following questions and write it in given box : **10**

1) Social service camp is more useful to inculcate _____ value.

a) scientific attitude

b) justice

c) dignity of labour

d) humanity

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) "Virtues can not be taught" is said by _____
 - a) Aristotle
 - b) Socrates
 - c) Rousseau
 - d) Plato
- 3) Celebrating "Anniversary Day of Solapur University" is the main purpose of inculcating _____ value.
 - a) Service
 - b) Artistic
 - c) Knowledge lust
 - d) Team attitude
- 4) Value education does not include _____ main center.
 - a) Home
 - b) Society
 - c) Television
 - d) School
- 5) Celebrating "Leprecy Prevention Day" is the main purpose of inculcating _____ value.
 - a) Adventure
 - b) Sacrifice
 - c) Fraternity
 - d) Patriotism
- 6) To express the respect about other is _____
 - a) Humanity
 - b) Justice
 - c) Courtesy
 - d) Sensitiveness
- 7) In Delhi gang rape society is disturbed because of _____
 - a) Sensitiveness
 - b) Political
 - c) Adventure
 - d) Personal

- 8) “Dnyaneshwar’s Passayadan” cultivates _____ value.
- a) Discipline b) Cosmopolitanism
c) Sacrifice d) Scientific attitude
- 9) Projective technique evaluating tool of value education includes
- a) questionnaire b) interview
c) diary d) observation
- 10) Direct and indirect method of value education suggested by
- a) Mudliar Commission b) University Grant Commission
c) National Educational Policy d) Kothari Commission

मराठी रूपांतर

१. खालील बहुपर्यायी प्रश्नातील योग्य पर्याय निवडून त्याचे वर्णाक्षर प्रश्नासमोरील चौकटीत लिहा : १०
- १) समाजसेवा शिबीर हे _____ मूल्य रूजविण्यासाठी अधिक उपयुक्त आहे.
- अ) विज्ञाननिष्ठा ब) न्याय क) श्रम प्रतिष्ठा ड) मानवता
- २) “सद्गुण शिकविता येत नाहीत” असे _____ यांनी म्हटले आहे.
- अ) ऑरिस्टॉटल ब) सॉक्रेटिस क) रूसो ड) प्लेटो
- ३) “सोलापूर विद्यापीठ स्थापना दिन” साजरा करण्यामागे _____ मूल्य रूजविणे हा मुख्य हेतु आहे.
- अ) सेवा ब) कलासक्ती क) ज्ञानलालसा ड) संघवृत्ती
- ४) मूल्य शिक्षणाचे _____ हे मुख्य केंद्र नाही.
- अ) घर ब) समाज क) दूरदर्शन ड) शाला
- ५) ‘कुष्ठरोग निवारण दिन’ साजरा करण्यामागे _____ हे मूल्य रूजविणे हा मुख्य उद्देश असतो.
- अ) साहस ब) त्याग क) बंधुत्व ड) राष्ट्रप्रेम
- ६) बोलण्यातून इतरांबद्दल आदरभाव व्यक्त करणे म्हणजे _____ होय.
- अ) मानवता ब) न्याय क) सौजन्यशीलता ड) संवेदनशीलता

- ७) दिल्ली सामुहीक बलत्कार प्रकरणामुळे समाज अस्वस्थ झाला याचे _____ हे कारण होय.
- अ) संवेदनशीलता ब) राजकीय
क) शौर्य ड) व्यक्तिगत
- ८) “ज्ञानेश्वराच्या पसायदान मधून” _____ हे मूल्य विकसित होते.
- अ) शिस्त ब) विश्वबंधुत्व
क) त्याग ड) वैज्ञानिक दृष्टिकोन
- ९) मूल्यशिक्षणाच्या मूल्यमापन साधनातील अविष्कारात्मक तंबात _____ चा समावेश होतो.
- अ) प्रश्नावली ब) मुलाखती क) दैनंदिनी ड) निरीक्षण
- १०) मूल्यशिक्षणाच्या प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष पद्धती _____ ने सुचविल्या.
- अ) मुदलियार आयोग ब) विद्यापीठ अनुदान आयोग
क) राष्ट्रीय शिक्षण धोरण ड) कोठारी आयोग
-

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
Paper – V : INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Value Education

Day and Date : Saturday, 3-5-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- i) Explain the place and need of value education in secondary education curriculum.
 - ii) Which co-curricular activities will you organize for value inculcation ?
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- i) Which values will you develop through geography and science subject ?
 - ii) How will you evaluate the transformation of values ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- i) Explain any two causes of conflicts among values.
 - ii) What is the need of value education to parents ?
5. Answer the following questions in brief : **12**
- i) Explain the two sources of values.
 - ii) Explain the role of teacher in value education.
 - iii) Which recommendation suggested by Kothari Commission for value education ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- i) माध्यमिक शिक्षणाच्या अभ्यासक्रमातील मूल्य शिक्षणाची गरज व स्थान स्पष्ट करा.
- ii) तुम्ही मूल्ये रूजविन्यासाठी कोणकोणत्या सहशालेय उपक्रमांचे आयोजन कराल ?
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- i) तुम्ही भूगोल आणि विज्ञान या विषयातून कोणती मूल्ये विकसित कराल ?
- ii) मूल्ये संक्रमणाचे मूल्यमापन तुम्ही कसे कराल ?
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- i) मूल्ये संघर्षाची कोणतेही दोन कारणे स्पष्ट करा.
- ii) पालकांना मूल्य शिक्षणाची गरज काय ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- i) मूल्यांचे दोन स्रोत स्पष्ट करा.
- ii) मूल्य शिक्षणामध्ये शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- iii) कोठारी आयोगाने मूल्यशिक्षणाच्या कोणत्या शिफारशी केल्या आहेत ?
-

Code No. SLR-W – 13B

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014

Paper – VI : HINDI METHODOLOGY

Day & Date : Monday, 5-5-2014

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Total. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

- N.B :** 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) प्रश्न क्र. 1 बहुपर्यायी प्रश्न है ।
3) दाईं ओर दिए गए अंक मार्क्स दर्शाते हैं ।

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. निम्नलिखित प्रश्नों में दिए गए पर्यायों में से उत्तर का सही पर्याय चुनकर चौकट में लिखें ।

10

1) हस्तपुस्तिका का उपयोग _____ के लिए सर्वाधिक होता है

अ) शिक्षक

ब) अभिभावक

क) विद्यार्थी

ड) प्रकाशक

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) रचना शिक्षा में _____ विधि का उपयोग किया जाता है।
- अ) व्याख्या ब) रूपरेखा
क) तुलना ड) अभिवाचन
- 3) खेल विधि _____ स्तर के लिए अधिक असरदार होती है।
- अ) प्राथमिक ब) माध्यमिक
क) उच्च माध्यमिक ड) अन्य
- 4) गद्य शिक्षा में _____ विधा नहीं होती।
- अ) कहानी ब) निबंध क) रेखचित्र ड) पद
- 5) काव्य अध्यापन करते समय _____ की ओर अधिक ध्यान देना चाहिए।
- अ) कहानी वर्णन ब) व्याकरण
क) रसास्वादन ड) मुहावरा
- 6) छात्रों की कमजोरियों को ढूँढने को _____ शिक्षा कहते हैं।
- अ) बुनियादी ब) प्रारंभिक क) निदानात्मक ड) अन्य
- 7) संविधान सारणी का _____ घटक नहीं है।
- अ) उद्देश्य ब) प्रश्न प्रकार क) पाठ ड) शिक्षक
- 8) निम्नलिखित में से _____ संरचना का प्रकार नहीं है।
- अ) वृक्षाकार ब) त्रिकोणीय क) गमला ड) अणुरेणू
- 9) गेयता _____ शिक्षा की विशेषता है।
- अ) गद्य ब) रचना क) पद्य ड) व्याकरण
- 10) _____ यह पाठ्यपुस्तक का आंतरिक तत्व है।
- अ) मुख पृष्ठ ब) कीमत क) आशय ड) जिल्द
-

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
Paper – VI : HINDI METHODOLOGY

Day and Date : Monday, 5-5-2014

Max. Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

2. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखो (कोई एक)। 10
- 1) हिंदी विषय की दृष्टि से वार्षिक नियोजन का क्या महत्व है ? वार्षिक नियोजन के तत्व स्पष्ट कीजिए ।
 - 2) 'पाठ्यपुस्तक माध्यमिक शिक्षा का प्रमुख आधार होता है' यह स्पष्ट करते हुए पाठ्यपुस्तक के आंतरिक गुणों की चर्चा कीजिए ।
3. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखो (कोई एक)। 10
- 1) 'विद्यार्थी के भावात्मक विकास में पद्य अध्यापन महत्वपूर्ण होता है' पद्य अध्यापक की विशेषताओं द्वारा स्पष्ट कीजिए ।
 - 2) निदानात्मक एवं उपचारात्मक शिक्षा की आवश्यकता बताकर उपचारात्मक शिक्षा को सफल बनाने के लिए आप कौनसी कार्ययोजना कार्यान्वित करेंगे ?
4. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखो । 8
- 1) आशय विश्लेषता के लाभ बताओ ।
 - 2) हस्तपुस्तिका का महत्व विशद कीजिए ।
5. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखो । 12
- 1) मौखिक रचना के लाभ बताओ ।
 - 2) वृक्षाकार संरचना का स्वरूप लिखो ।
 - 3) प्रश्न प्रकारों की संक्षेप में चर्चा करो ।

Code No. SLR-W – 13C

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
ENGLISH METHODOLOGY (Paper– VI)
Methodology of Teaching School Subjects

Day & Date : Monday, 5-5-2014

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to **right** indicates **full** marks.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct option.

10

1) Continuous and comprehensive evaluation system is introduced in Maharashtra for _____ standards.

a) I to V

b) I to VII

c) I to VIII

d) I to X

P.T.O.

- 6) “Poetry is a criticism of life under the conditions of poetic truth and poetic beauty” definition of poetry by
 a) Bacon b) Arnold
 c) Words Worth d) Chaterfield

- 7) _____ is not a type of grammar.
 a) Formal b) Functional
 c) Communicative d) Structural

- 8) Correct sequence of steps for the lesson planing of composition
 a) Oral discussion, Motivation, Actual writing, Corrections, Home work
 b) Actual writing, Oral discussion, Motivation, Corrections, Home work
 c) Motivation, Oral discussion, Actual writing, Corrections, Home work
 d) Motivation, Corrections, Actual writing, Oral discussion, Home work

- 9) “_____ is moral building and an interest building enterprise for the students”.
 a) Participatory Teaching b) Remedial Teaching
 c) Co-oprative Teaching d) Inclusive Teaching

- 10) “_____ is a kind of conversation with apt gestures, actions to achieve communicative effect”.
 a) Letter b) Dialogue c) Essay d) None of these

Seat No.	

**B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
ENGLISH METHODOLOGY (Paper – VI)
Methodology of Teaching School Subjects**

Day and Date : Monday, 5-5-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

2. Answer the following question (**any one**): **10**
- 1) How do you evaluate 'English Text Book' with internal and external qualities ?
 - 2) At 'upper primary level' which 'methods', 'techniques' and 'skill(s)' you will use to teach prose.
3. Answer the following question (**any one**): **10**
- 1) Explain the factors considered in year planning and give the steps in unit planning.
 - 2) Explain the concept of content analysis and merits of content analysis.
4. Answer the following questions. **8**
- 1) Explain the steps of teaching reading.
 - 2) Explain the use of 'Innovative Practices' in professional growth of 'English Teacher'.
5. Answer the following questions in brief. **12**
- 1) Computer Assisted Instruction.
 - 2) Construction of unit test.
 - 3) Diagnostic testing.
-

Seat No.	

B.Ed (Semester – II) Examination, 2014

URDU METHODOLOGY (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 05-05-2014

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

10

ا. مندرجہ ذیل کے صحیح جوابات منتخب کر کے سامنے لکھئے :

(1) قواعد زبان پڑھانے کے طریقے کونسے ہیں ؟

- (a) جوابی طریقہ (b) سوالیہ طریقہ
(c) بیانیہ طریقہ (d) ان میں سے کوئی نہیں
- (2) قدر پیمائش کے مثلث میں _____ کا شمار نہیں ہوتا ہے۔
(a) مقاصد (b) تعلیمی تجربات
(c) وسائل قدر پیمائش (d) نصاب
- (3) آٹے دال کا بھاؤ معلوم ہونے کا مطلب _____ ہے۔
(a) آٹے دال کی قیمت کا پتا لگنا (b) دشواری کا انداز ہونا
(c) روزی کمانا (d) روزگار کی تلاش
- (4) درسی کا کتاب کا سرورق _____ خصوصیات میں آتا ہے۔
(a) اندرونی (b) بیرونی
(c) اندرونی اور بیرونی (d) ان میں سے کوئی نہیں
- (5) نظم کی خاص طور پر تدریس میں _____ طریقہ استعمال ہوتا ہے۔
(a) تشریح (b) وضاحتی
(c) بیانیہ (d) ان میں سے سبھی

- (6) منصوبہ بندی کی _____ قسم میں خاص طور پر کیلنڈر کا استعمال کیا جاتا ہے۔
- (a) اکائی (b) سالانہ
(c) سبق (d) ان میں سے کوئی نہیں
- (7) مضمون کے مختلف اصناف _____ کے مطالعے سے سمجھ میں آتے ہیں۔
- (a) مضمون کی ساخت (b) درسی کتاب
(c) نصاب (d) درسیات
- (8) معلم کی اپنی پیشہ وارانہ ترقی _____ منحصر ہوتی ہے۔
- (a) سیمینار (b) اردو دن پر منحصر
(c) مشاعرہ (d) ان میں سے سبھی
- (9) وسائل قدر پہنچائش _____ قسمیں ہیں۔
- (a) دو (b) تین
(c) چار (d) پانچ
- (10) چار مصروں پر مشتمل نظم کو _____ کہتے ہیں۔
- (a) رباعی (b) قصیدہ
(c) غزل (d) مثنوی

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مفصل میں دیجئے (کوئی ایک) :

- (1) سوالات اور انکی قسمیں کون کونسی ہیں ؟ لکھئے۔
- (2) نصاب میں اردو زبان کے اجزائے ترکیب کون کونسے ہیں ؟

10 .۳ مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مفصل میں دیجئے (کوئی ایک) :

(1) " معلم قوم کا معمار ہے " اس قول کی وضاحت کیجئے۔

(2) مواد طریقہ تدریس سے کیا مراد ہے ؟ کسی ایک مواد کا تجزیہ کیجئے۔

8 .۴ مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصر میں دیجئے :

(1) اردو زبان کو فروغ دینے کے لئے آپ کون کونسے سرگرمیوں کا انعقاد کرو گے ؟

(2) منصوبہ بندی سے کیا مراد ہے ؟ یونٹ کی منصوبہ بندی کے اہم جز کون کونسے ہیں ؟

12 .۵ مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصر میں دیجئے :

(1) نصاب کے اصول کون کونسے ہیں ؟

(2) درسی کتب کی اندرونی خوبیاں بیان کیجئے۔

(3) قواعد کے تدریس کے طریقے کون کونسے ہیں ؟

Code No. SLR-W – 13F

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
 Paper - VI : METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECT
 Mathematics Methodology

Day & Date : Monday, 5-5-2014 Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

N.B. : Que. **one** is to be written in the question paper itself and submitted within first **15** minutes.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alphabet of the alternatives and write it in given box. **10**

1) _____ is the example of polynomial from following

- a) $x^2 + 9x$ b) $x^2 + \frac{1}{x}$ c) $\sqrt{y} + 3$ d) $1 + \frac{1}{y}$

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) _____ test is most useful for remedial programme.
- a) Achievement b) Diagnostic
c) Unit d) Objective
- 3) Volume of Cone = _____
- a) $\frac{1}{3}\pi r^2 h$ b) $\pi r^2 h$
c) $\pi r^3 h$ d) $\frac{4}{3}\pi r^2 h$
- 4) Planning for black board writing is necessary in _____ plan.
- a) Unit b) Year
c) Lesson d) Unit and year
- 5) _____ test are highly reliable.
- a) Short answer b) Essay
c) Objective d) Essay and short answer
- 6) In _____ plan weightage to content, objectives and types of questions are in three dimension.
- a) unit b) year
c) lesson d) unit test

- ३) शंकूचे घनफल = _____
- अ) $\frac{1}{3}\pi r^2 h$ ब) $\pi r^2 h$
- क) $\pi r^3 h$ ड) $\frac{4}{3}\pi r^2 h$
- ४) _____ नियोजनात फलकलेखन नियोजन आवश्यक असते.
- अ) घटक ब) वार्षिक
- क) पाठ ड) घटक आणि वार्षिक
- ५) _____ चाचणी जास्त विश्वसनीय असते.
- अ) लघुत्तरी ब) निबंधवजा
- क) वस्तुनिष्ठ ड) निबंधवजा व लघुत्तरी
- ६) आशय, उद्दिष्टे, प्रश्न प्रकारानुसार महत्त्वांश या तीन मितींचा विचार _____ नियोजनात होतो.
- अ) घटक ब) वार्षिक
- क) पाठ ड) घटक चाचणी
- ७) समांतरभुज चौकोनाचे क्षेत्रफल = _____
- अ) लांबी \times रूंदी ब) पाया \times उंची
- क) $\frac{1}{2} \times$ पाया \times उंची ड) (बाजू)²
- ८) मूर्त किंवा अमूर्त बाबीला दिलेले नाव म्हणजे _____ होय.
- अ) संज्ञा ब) संकल्पना
- क) तथ्य ड) नियम
- ९) १ मी. = _____ सेमी.
- अ) १०० ब) १०००
- क) १० ड) १०,०००
- १०) निश्चित वेळेत पूर्ण करावयाचा अभ्यासक्रमाचा आराखडा म्हणजे _____
- अ) पाठ्यक्रम ब) अभ्यासक्रम
- क) पाठ्यपुस्तक ड) आशय

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
Paper – VI : METHODOLOGY OF TEACHING SCHOOL SUBJECT
Mathematics Methodology

Day and Date : Monday, 5-5-2014

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

2. Answer the following questions **(any one)** : **10**
- 1) What is difference between unit and lesson plan ? Explain various aspects of unit plan.
 - 2) Explain various steps of diagnostic test. Explain how will you prepare diagnostic tests with suitable example in Mathematics ?
3. Answer the following questions **(any one)** : **10**
- 1) Explain essential qualities of Mathematics teacher according to his duty.
 - 2) What are the criteria of good text book of mathematics ? Examine critically any one text book of mathematics for Standard VIII or IX.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) How will you use subject structure of Geometry in your teaching ?
 - 2) How will you introduce the concept indices ?
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain the three stages of teaching Geometry.
 - 2) Explain the importance of year plan of teaching maths.
 - 3) Explain how will you teach area of parallelogram.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- १) घटक आणि पाठ नियोजनात काय फरक आहे ? घटक नियोजनाची विविध अंगे स्पष्ट करा.
 - २) नैदानिक चाचणीच्या विविध पायऱ्या स्पष्ट करा. नैदानिक चाचणीचे तुम्ही कसे नियोजन कराल हे गणितातील उदाहरणासह स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- १) गणित शिक्षकाची त्याच्या कार्यानुसार आवश्यक गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - २) गणिताच्या चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष कोणते ? इयत्ता आढवी किंवा नववीच्या कोणत्याही एका गणित पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) भूमिती विषयसंरचनेचे तुम्ही तुमच्या अध्यापनात कसा उपयोग कराल ?
 - २) 'घातांक' या संकल्पनेची प्रस्तावना कशी कराल ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) भूमितीच्या अध्यापनाचे तीन टप्पे स्पष्ट करा.
 - २) गणित अध्यापनात वार्षिक नियोजनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - ३) 'समांतरभुज चौकोनाचे क्षेत्रफल' तुम्ही कसे शिकवाल ?

Code No. SLR-W – 15

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
 Information Technology

Day and Date : Saturday, 3-5-2014 Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

Instructions : i) *All questions are compulsory.*
 ii) *Figures to the right indicates full marks.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration :15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

1) UNIX IS _____

a) Word Processor

b) Operating system

c) Assembly Programmer

d) Database Manager.

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

2) The process of converting digital signals to analog signals is called

a) Modulation

b) De-modulation

c) Compilation

d) Interpretation

3) There is _____ at the top in the document window.

a) Menubar

b) Title bar

c) Tool bar

d) Formatting bar

4) _____ is the temporary memory of the computer.

a) ROM

b) PROM

c) RAM

d) EPROM

5) In MS-Excel, the intersection of row and column in the sheet is _____

a) Cell-Pointer

b) Record

c) Field

d) Cell

6) WWW means _____

a) World Wide Web

b) Ward Wide Web

c) Word Wide Web

d) World Wise Web

7) In an e-mail, address, the domain name and domain code are separated by

a) #

b) @

c) ^

d) &

४) _____ ही संगणकाची तात्कालिक स्मृती होय.

अ) ROM ब) PROM

क) RAM ड) EPROM

५) MS-Excel मध्ये शीटमधील रो व कॉलम यांच्या छेदनास _____ म्हणतात.

अ) सेल-पॉइंटर ब) रेकॉर्ड क) फिल्ड ड) सेल

६) WWW म्हणजे _____

अ) वर्ल्ड वाईड वेब ब) वार्ड वाईड वेब

क) वर्ड वाईड वेब ड) वर्ल्ड वाईज वेब

७) ई-मेल पत्त्यामध्ये, डोमेन नेम व डोमेन कोड _____ या चिन्हाने अलग केले जातात.

अ) # ब) @ क) ^ ड) &

८) डिलिट केलेल्या फाईल्स किंवा फोल्डर्स _____ मध्ये ठेवले जातात.

अ) माय कॉम्प्युटर ब) रिसायकल बीन क) माय ब्रिफकेस ड) माय डॉक्युमेंट्स

९) निवडलेला मजकूर कॉपी करण्यासाठी _____ ही शॉर्टकट की वापरतात.

अ) Ctrl + X ब) Ctrl + V क) Ctrl + C ड) Ctrl + O

१०) MS-Office हे _____ सॉफ्टवेअर आहे.

अ) ॲप्लिकेशन ब) युटीलिटी क) सिस्टिम ड) युजर

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
INFORMATION TECHNOLOGY AND AN ELECTIVE
Information Technology

Day and Date : Saturday, 3-5-2014

Max. Marks : 50

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicates full marks.**

2. Explain the generations of computer with their characteristics. **10**
- OR
2. What is computer ? Explain its types. **10**
3. What is computer's memory ? Explain its types. Explain any two secondary storage devices. **10**
- OR
3. Explain the hardware/software required for an internet service. **10**
4. Answer in brief : **8**
- 1) Explain the role of information and communication technology in education.
- 2) Write a short note on computer virus.
5. Answer in brief : **12**
- 1) Explain the structure of computer.
- 2) Explain the use of multimedia in education.
- 3) Explain the concept of e-Learning.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. संगणकाच्या पिढ्या त्यांच्या वैशिष्ट्यांसह स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- संगणक म्हणजे काय ? संगणकाचे प्रकार स्पष्ट करा. १०
३. संगणकाची स्मृती म्हणजे काय ? संगणक स्मृतीचे प्रकार स्पष्ट करा. दुय्यम साठवणूकीची कोणतीही दोन साधने स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- इंटरनेटसाठी आवश्यक असणारे हार्डवेअर/सॉफ्टवेअर स्पष्ट करा. १०
४. थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) शिक्षणातील माहिती आणि संप्रेषण तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.
- २) 'संगणक व्हायरस' यावर टीप लिहा.
५. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) संगणकाची संरचना स्पष्ट करा.
- २) मल्टिमीडियाचा शिक्षणातील वापर स्पष्ट करा.
- ३) 'ई-लर्निंग' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

Code No. SLR-W – 2

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
DEVELOPMENT OF LEARNER (Paper - II)
Development of Learner and Teaching Learning Process

Day & Date : Tuesday, 29-4-2014

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

1) The _____ method is the method in which the observation of a person in a controlled situation, takes place.

A) Introspection

B) Observation

C) Experimental

D) All of above

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) Acceptance is a _____ of counselling
- A) Technique B) Tool
C) Principle D) Theory
- 3) Intelligent quotient of Ram is 125 then which is the following category
- A) Very superior B) Superior
C) Average D) Genius
- 4) Development is a product of
- A) Heritage B) Environment
C) Society D) Inheritance and environment
- 5) In acquired behaviour _____ is not involved.
- A) Habit B) Skill
C) Sentiments D) Instruction
- 6) In the personality concept _____ componunts are included.
- A) Physical B) Mental
C) Emotional D) All of above
- 7) _____ period is considered as mental stormy period or emotional stress period.
- A) Post childhood B) Adult
C) Adolescence D) Infancy

- 8) The concept of emotional intelligence is stated by
- A) Golman B) Spearman
C) Thorndike D) Thurston
- 9) The classification of individual differences mainly classified into _____
category.
- A) Physical and emotional differences
B) Psychological and emotional differences
C) Physical and psychological differences
D) Emotional and mental differences
- 10) The two factor theory is stated by
- A) Spearman B) Guilford
C) Thorndike D) Thurston

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा. 10
- 1) नियंत्रित परीस्थितीमध्ये कोणत्याही व्यक्तीचे निरीक्षण करणारी _____ ही पद्धती आहे.
- अ) आत्मनिरीक्षण ब) निरीक्षण
क) प्रायोगिक ड) वरील सर्व
- 2) स्विकार हे समुपदेशनाचे _____ आहे.
- अ) तंत्र ब) साधन
क) तत्व ड) सिद्धांत
- 3) रामचा बुद्धांक 125 आहे तर तो खालीलपैकी _____ गटात येतो.
- अ) कुशाग्र ब) शीघ्र
क) सामान्य ड) अलौलिक
- 4) विकास हे _____ फलित होय.
- अ) वारस्याचे ब) परिसराचे
क) समाजाचे ड) अनुवंश व परिस्थितीचे

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
DEVELOPMENT OF LEARNER
Development of Learner and Teaching Learning Process
(Paper – II)

Day and Date : Tuesday, 29-4-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

2. Answer the following questions (**any one**). **10**
- 1) What is meant by Educational Psychology ? Explain the observation method to study the learner behaviour and its educational importance.
 - 2) Explain the concept of development and discuss the problems and needs of Adolescents childs.
3. Answer the following questions (**any one**). **10**
- 1) What is meant by Intelligence ? Explain the concept of emotional and social intelligence.
 - 2) Explain the concept of integrated personality. Discuss the role of teacher in developing learner's personality.
4. Answer the following questions in brief. **8**
- 1) How will you identify the children with special needs ?
 - 2) Explain the classification and interpretation of intelligence quotient.
5. Answer the following questions in brief. **12**
- 1) Explain the role of teacher in keeping good mental health of the learner.
 - 2) Explain the difference of slow learner and gifted learner.
 - 3) State the meaning and merits of intelligence performance test.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाची उत्तर लिहा. (कोणतेही एक). 10
- 1) शैक्षणिक मानसशास्त्र म्हणजे काय ? अध्ययनार्थींचे वर्तन अभ्यासण्याची निरीक्षण पद्धती व त्याचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.
 - 2) विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा आणि कुमारवस्थेतील मुलांच्या समस्या व गरजा यांची चर्चा करा.
3. खालील प्रश्नाची उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) : 10
- 1) बुद्धिमत्ता म्हणजे काय ? भावनिक व सामाजिक बुद्धिमत्तेची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 2) एकात्मिक व्यक्तिमत्त्वाची संकल्पना स्पष्ट करा. अध्ययनार्थींच्या व्यक्तिमत्व विकासात शिक्षकाच्या भूमिकेची चर्चा करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 8
- 1) विशेष गरजा असणाऱ्या मुलांची ओळख तुम्ही कशी कराल ?
 - 2) बुद्धि गुणांकाचे वर्गीकरण व अर्थनिर्वचन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12
- 1) अध्ययनार्थींचे चांगले मानसिक आरोग्य राखण्यात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
 - 2) सावकाश शिकणारे अध्ययनार्थी व कुशाग्र अध्ययनार्थी यातील फरक स्पष्ट करा.
 - 3) बुद्धिमत्ता कृतियुक्त चाचणीचा अर्थ व फायदे सांगा.

Code No. SLR-W – 3

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B. Ed. (Semester – I) Examination, 2014
DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SYSTEM IN INDIA

Paper - III : Development of Educational System in India and Secondary Education

Day & Date : Wednesday, 30-4-2014

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Multiple choice questions.

1) Muslim education begins with _____ religious ceremony.

A) Upanayan B) Nikhah C) Bismillakhani D) Pabbaja

2) Pali Prakrut language is medium of instruction in _____ period.

A) Vedic B) Buddhist C) Muslim D) None of these

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 3) Dr. Jakir Husen was Vice-Chancellor of _____ University.
A) Usmania B) Jamiya- Miliya
C) Calcutta D) Cambridge
- 4) The main contribution of _____ was the establishment of Indian University Act, 1904.
A) Hunter Commission B) Sargent Report
C) LordCurzon’s EducationalPolicy D) Sadlar Commission
- 5) HunterCommission recommendation of _____ curriculum for secondary education.
A) A-Course and B-Course B) A-Course and C-Course
C) B-Course and D-Course D) C-Course and D-Course
- 6) Central Hindu College Banaras was established by _____
A) Lord Bentineque B) Lord Curzon
C) Wood D) Annie Besant
- 7) Lord Curzon called the _____ secret conference for improvement in Indian Education.
A) Simla Education Conference B) Calcutta Education Conference
C) Banaras Education Conference D) Madras Education Conference

- 8) Missionary which does not used education for spreading religion was _____ missionary.
- A) Den B) Dutch C) French D) Portuguese
- 9) The Calcutta University Commission also recognised this _____ second name.
- A) Lord Curzon's Education Policy B) Hunter Commission
C) Sadalar Commission D) Radhakrishnan Commission
- 10) _____ is called as Magna-Charta of Indian Education.
- A) Curzon's Policy B) Mechaulays Education Plan
C) Woods dispatch D) National Policy on Education 1986

मराठी रूपांतर

रिकाच्या जागी योग्य पर्याय निवडून लिहा.

१०

१. १) मुस्लीम शिक्षणाचा प्रारंभ _____ या धार्मिक संस्काराने होत असे.
- अ) उपनयन ब) निकाह
क) बिस्मिलाखानी ड) पबबजा
- २) शिक्षणाचे माध्यम पाली प्राकृत _____ काळात होते.
- अ) वैदिक ब) बौद्ध
क) मुस्लीम ड) यापैकी नाही
- ३) डॉ. झाकीर हुसेन _____ या विद्यापीठाचे कुलगुरु होते.
- अ) उस्मानिया ब) जामिया-मिलिया
क) कलकत्ता ड) केंब्रिज
- ४) भारतीय विद्यापीठ कायदा १९०४ च्या स्थापनेत _____ यांचे प्रमुख योगदान होते.
- अ) हंटर आयोग ब) सार्जट अहवाल
क) लॉर्ड कर्झनची शैक्षणिक नीति ड) शॅडलर आयोग

५) हंटर आयोगाने माध्यमिक शिक्षणासाठी _____ या अभ्यासक्रमाची शिफारस केली.

अ) ए-कोर्स व बी-कोर्स

ब) ए-कोर्स व सी-कोर्स

क) बी-कोर्स व डी-कोर्स

ड) सी-कोर्स व डी-कोर्स

६) सेंट्रल हिंदू कॉलेज बनारस ची स्थापना _____ यांनी केली.

अ) लॉर्ड बेंटीक

ब) लॉर्ड कर्झन

क) वुड

ड) अंनी बेझंट

७) भारतीय शिक्षणात सुधारणा करण्यासाठी लॉर्ड कर्झन ने _____ ही गुप्त शिक्षण परिषद बोलावली.

अ) सिमला शिक्षण परिषद

ब) कलकत्ता शिक्षण परिषद

क) बनारस शिक्षण परिषद

ड) मद्रास शिक्षण परिषद

८) शिक्षणाचा उपयोग न करणारी मिशनरी _____ होती.

अ) डेन

ब) डच

क) फ्रेंच

ड) पोर्तुगीज

९) कलकत्ता विद्यापीठ आयोग _____ या नावानेही ओळखला जातो.

अ) लॉर्ड कर्झनचे शैक्षणिक धोरण

ब) हंटर आयोग

क) सॅडलर आयोग

ड) राधाकृष्णन आयोग

१०) भारतीय शिक्षणची सनद _____ यास म्हणतात.

अ) कर्झनचे धोरण

ब) मेकॉलेची शिक्षण योजना

क) वुडचा खलिता

ड) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण १९८६

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SYSTEM IN INDIA
Paper – III : Development of Educational System in India and
Secondary Education

Day and Date : Wednesday, 30-4-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

2. Explain how was the Buddhist period education system different from Vedic period education system. **10**

OR

Discuss the recommendation of Secondary Education Commission (1952-1953).

3. Explain the educational view of Mahatma Gandhi and state the objectives curriculum, time table and teaching method of basic education. **10**

OR

‘Hunter Commission is important in reforming Indian Education’. Discuss this statement.

4. Answer the questions in brief. **8**

- 1) What efforts are made by missionaries for Indian education ?
- 2) State the main factors of National Educational Policy in 1986.

5. Give short notes. **12**

- 1) Explain merits and demerits of Wood’s dispatch.
- 2) Explain the main features of revised national policy on education (1992)
- 3) Explain concept of National Knowledge Commission (2006).

मराठी रूपांतर

२. बौद्ध काळातील शिक्षण प्रणाली ही वैदिक काळातील शिक्षण प्रणाली पेक्षा कशी होती हे स्पष्ट करा.

१०

किंवा

१९५२-१९५३ मधील माध्यमिक शिक्षण आयोगाने केलेल्या शिफारशींची चर्चा करा.

३. महात्मा गांधीजींचा शिक्षण विषयक दृष्टिकोन सांगून मुलोट्योगी शिक्षणाची उद्दिष्टे, अभ्यासक्रम, वेळापत्रक व अध्यापन पद्धती स्पष्ट करा.

१०

किंवा

‘भारतीय शिक्षणाच्या पुनर्रचनेत हंटर आयोग महत्वाचा आहे’, या विधानाची चर्चा करा.

४. थोडक्यात उत्तरे लिहा.

८

- १) भारतीय शिक्षणासाठी मिशनायांनी कोणते प्रयत्न केले ?
- २) १९८६ च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणातील प्रमुख बाजी सांगा.

५. टीपा द्या.

१२

- १) वुडच्या खलित्याचे गुणदोष लिहा.
- २) १९९२ च्या सुधारीत राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ३) राष्ट्रीय ज्ञान आयोग २००६ ची संकल्पना स्पष्ट करा.

Code No. SLR-W – 4

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
ESSENTIALS OF EDUCATIONAL TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL MANAGEMENT
Essentials of Educational Technology (Paper - IV)

Day & Date : Friday, 2-5-2014

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to right show marks.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the proper alternative :

10

1) A good communicator for his listener is

A) Who not repeats the facts

B) Who circulates evidence in brief

C) Who repeats the facts

D) Who circulates complete information

P.T.O.

- 7) For showing transparencies of micro organism _____ projector is useful.
- A) Epidiascope B) Over Head
C) Film streep D) LCD
- 8) _____ is not a form of Educational Technology.
- A) Cybernetics B) Instructional Technology
C) Mass Technology D) Media Technology
- 9) _____ is not a scientific method as a source of knowledge.
- A) Logic B) Others Experiences
C) Direct Experiences D) Authorised Standards
- 10) _____ is a principle of cybernetics.
- A) Feedback B) Control
C) Feedback and Control D) None of these

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- 1) आपल्या श्रोत्यांसाठी एक चांगला प्रेषक हा
- अ) जो तथ्यांचा उजाळा करत नाही ब) जो थोडक्यात पुरावे पुरवितो
क) जो तथ्यांचा उजाळा करतो ड) जो संपुर्ण माहिती पुरवितो
- 2) शिक्षकास विविध शैक्षणिक साधने उपयुक्त ठरतात कारण की
- अ) अध्यापन अधिक परिणामकारक करण्यासाठी
ब) अध्यापन कार्य गतीने पुर्ण करण्यासाठी
क) अध्यापन कार्य सुलभ करण्यासाठी
ड) वरील पैकी सर्व
- 3) व्हिडीओ कॉन्फरन्सिंगचे वर्गीकरण खालील संप्रेषण प्रकारामध्ये करता येईल
- अ) द्विमार्गी अ-दृश्य ब) एक मार्गी अ-दृश्य
क) द्विमार्गी दृश्य ड) एकमार्गी दृश्य

- 4) फक्त शैक्षणिक साधनांचा वापर हे _____ संकल्पनेत विचारात घेतले जाते.
 अ) शैक्षणिक तंत्रविज्ञान ब) शिक्षणाचे तंत्रविज्ञान
 क) शिक्षणातील तंत्रविज्ञान ड) अध्यापन तंत्रविज्ञान
- 5) क्रमन्वित अध्ययनाचे _____ हे वैशिष्ट्य नाही.
 अ) परिणामकारक अध्यापन ब) स्वगतीने प्रगती
 क) प्रत्याभरण ड) एक वेळी एक सूक्ष्म आशय
- 6) कोणत्याही शास्त्रीय अथवा शिस्तबद्ध ज्ञानाचा शिस्तबद्ध वापर म्हणजे शैक्षणिक तंत्रविज्ञान ही व्याख्या _____ यांची आहे.
 अ) लेथ ब) गालब्रेथ
 क) डेव्हीस ड) पेस्ट्रॉलॉजी
- 7) सूक्ष्मजीवांच्या पारदर्शिका दर्शविण्यासाठी _____ प्रक्षेपक उपयुक्त ठरतो.
 अ) घनचित्र ब) चित्रपट्टीका
 क) उर्ध्वशीर्ष ड) एल. सी. डी.
- 8) शैक्षणिक तंत्रविज्ञानाचा _____ हा पैलू नाही.
 अ) सायबरनेटिक्स ब) अनुदेशन तंत्रविज्ञान
 क) समूह तंत्रविज्ञान ड) माध्यम तंत्रविज्ञान
- 9) ज्ञान प्राप्तीच्या स्रोतांमध्ये _____ ही वैज्ञानिक पद्धती नाही.
 अ) तर्क ब) इतरांचे अनुभव
 क) प्रत्यक्ष अनुभव ड) अधिकृत प्रमाण
- 10) सायबरनेटिक्सचे _____ हे तत्व आहे.
 अ) प्रत्याभरण ब) नियंत्रण
 क) प्रत्याभरण व नियंत्रण ड) वरील पैकी नाही

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
ESSENTIALS OF EDUCATIONAL TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL
MANAGEMENT

Essentials of Educational Technology (Paper – IV)

Day and Date : Friday, 2-5-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to right show marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) State the essential characteristics of Educational Technology Teacher. Explain the various roles of Educational Technology Teacher.
 - 2) What is meant by Action research ? Explain the steps of action research with one example.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Which are the projector used as an instructional media ? Explain hardware and softwares of overhead projector.
 - 2) Which are the modes of instruction ? How will you use power point as a instruction ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the scope of Educational Technology.
 - 2) Explain the Shram's Model of communication.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain the concept of Media Technology.
 - 2) Which are the various types of communication ?
 - 3) Explain the constituents of a system.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) शैक्षणिक तंत्रविज्ञान शिक्षकाची मूलभूत गुणवैशिष्ट्ये सांगा. शैक्षणिक तंत्रविज्ञान शिक्षकाच्या विविध भूमिका स्पष्ट करा.
 - 2) कृतिसंशोधन म्हणजे काय ? एक उदाहरणासह कृति संशोधनाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) अनुदेशनाचे माध्यम म्हणून कोण-कोणत्या प्रक्षेपकांचा वापर होतो ? उर्ध्वशीर्ष प्रक्षेपकाचे हार्डवेअर व सॉफ्टवेअर स्पष्ट करा.
 - 2) अनुदेशनाचे मार्ग कोणते ? तुम्ही पॉवर पॉइंट सादरीकरणाचा वापर अनुदेशनासाठी कसा कराल ?
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) शैक्षणिक तंत्रविज्ञानाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
 - 2) श्रमचे संप्रेषण प्रतिमान स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12
- 1) माध्यम तंत्रविज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 2) संप्रेषणाचे विविध प्रकार कोणते ?
 - 3) प्रणालीचे घटक स्पष्ट करा.
-

SLR-W – 5

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
 INFORMATION TECHNOLOGY (Paper – V)
 Information Technology and an Elective

Day & Date : Saturday, 3-5-2014 Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
 ii) **Objective type questions, collected in first 15 minutes.**
 iii) **Figures to *right* indicate *full* marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer (Objectives) : **10**

1) According to 'work' and 'process' computers are divided into _____ types.

- a) One b) Two c) Three d) Four

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) _____ is not the characteristics of computer.
 - a) Speed
 - b) Automotion
 - c) Versatility
 - d) Self Knowledge Generation

- 3) ALU means _____
 - a) Algorithm and Local Unit
 - b) Algorithm and Logical Unit
 - c) Arithmetic and Logical Unit
 - d) Arithmetic and Local Unit

- 4) According to process system, 'Printer' are dividend in (i) _____ and (ii) _____ printers.
 - a) Impact and Dot Matrix
 - b) Impact and non impact
 - c) Dot Matrix and Non Impact
 - d) impact and Inkjet

- 5) Softwares are divided in _____ types.
 - a) Two
 - b) Three
 - c) Four
 - d) Five

- 6) To open the file in MS-Word _____ + _____ is the short key.
 - a) Ctrl + X
 - b) Ctrl + O
 - c) Ctrl + C
 - d) Ctrl + V

- 7) ISP means
 - a) Internet Service Protocol
 - b) Internet Service Provider
 - c) Internet Several Protocol
 - d) Internet Service Protocol

- 8) _____ is not a search engine.
 - a) Internet Exploler
 - b) Mozild Firefox
 - c) Linux
 - d) Net scape Navigator

- 9) E-Mail means _____
- a) Electronic Mail b) Electronic Mail
c) Electrical Mail d) Electric Mail
- 10) _____ + _____ is the short key to select all the matter from MS-Word file.
- a) Ctrl + C b) Ctrl + A c) Ctrl + V d) Ctrl + F

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा. **10**
- 1) संगणकाच्या 'कार्य' आणि 'प्रक्रिया'नुसार संगणकाचे _____ प्रकार पडतात.
- a) एक b) दोन c) तीन d) चार
- 2) _____ हे संगणकाचे वैशिष्ट्य नाही.
- a) वेग b) स्वयंचलित c) अष्टपैलूत्व d) स्व ज्ञान निर्मिती
- 3) ए.एल.यु. म्हणजे _____
- a) अग्लोरिदम व लोकल युनिट b) अग्लेरिदम व लॉजिकल युनिट
c) अँरथमॅटिक व लॉजिकल युनिट d) अँरथमॅटिक व लोकल युनिट
- 4) कार्यप्रणालीनुसार 'प्रिंटरचे' मुख्य _____ व _____ प्रिंटर हे प्रकार पडतात.
- a) इंपॅक्ट व डॉट मॅट्रिक्स b) इंपॅक्ट व नॉन इंपॅक्ट
c) डॉट मॅट्रिक्स व नॉन इंपॅक्ट d) इंपॅक्ट व इंकजेट
- 5) सॉफ्टवेअरदचे मुख्यतः _____ प्रकार पडतात.
- a) दोन b) तीन c) चार d) पाच

- 6) एमएस. वर्ड मधिल फाईल उधडव्या साठी _____ + _____ ही शॉर्ट की वापरतात.
- a) Ctrl + X b) Ctrl + O c) Ctrl + C d) Ctrl + V
- 7) आय.एस.पी. म्हणजे _____
- a) इंटरनेट सर्हीस प्रोटोकॉल b) इंटरनेट सर्हीस प्रोव्हायडर
c) इंटरनेट सेव्हरल प्रोटोकॉल d) इंटरनेट सर्हीस प्रोटोकॉल
- 8) _____ हे सर्च इंजिन नाही.
- a) इंटरनेट एक्सप्लोरर b) मोझीला कायरकॉक्सस
c) लिनक्स d) नेट स्केप नेविगेटर
- 9) ई.मेल म्हणजे _____
- a) इलेक्ट्रॉनिक मेल b) इलेक्ट्रॉनिक्स मेल
c) इलेक्ट्रीकल मेल d) इलेक्ट्रीक मेल
- 10) एमएस. वर्ड मधे सर्व काईल सिलेफ्ट करण्यासाठी _____ + _____ ही शॉर्ट की वापरतात.
- a) Ctrl + C b) Ctrl + A c) Ctrl + V d) Ctrl + F
- _____

Seat No.	

**B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
INFORMATION TECHNOLOGY (Paper – V)
Information Technology and an Elective**

Day and Date : Saturday, 3-5-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**

ii) **Figures to *right* indicate *full* marks.**

2. What is ICT ? Explain the concept, scope, importance and characteristics of Information, Communication and Technology. **10**

OR

2. Explain 'Internet as a tool' in Education. **10**

3. Enlist the historical development of computer generations with its characteristics. **10**

OR

3. Illustrate the diagram of CPU and explain it. **10**

4. Answer the following questions in brief : **8**

1) Explain the 'Input' and 'Output' devices with proper examples.

2) 'MS-Excel' is very helpful for teachers'. Explain.

5. Answer the following questions in brief : **12**

1) Enlist the essential(s) hardware and software for 'Internet'.

2) Application softwares.

3) Secondary storage devices and its use.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

2. माहिती, संप्रेषण व तंत्रज्ञान म्हणजे काय ? माहिती, संप्रेषण व तंत्रज्ञानाची संकल्पना, व्याप्ती, महत्व व गुणधर्म स्पष्ट करा. 10

किंवा

2. 'इंटरनेट : एक साधन' व शिक्षणामधील उपयोग: स्पष्ट करा. 10
3. संगणकाच्या पिढ्यांच्या ऐतिहासिक विकास त्यांच्या वैशिष्ट्यासह सांगा. 10

किंवा

3. सी.पी.यू. ची आकृती काढून स्पष्ट करा. 10
4. थोडक्यात उत्तरे द्या : 8

1) 'इनपुट' आणि 'आउटपुट' साधनांची माहिती सोदोहारण स्पष्ट करा.

2) 'एमएस. एक्सेल शिक्षकांना सहाय्यक आहे' हे स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12

1) इंटरनेट जोडणीसाठी आवश्यक 'हार्डवेअर' व 'सॉफ्टवेअर' ची यादी.

2) ॲप्लिकेशन सॉफ्टवेअर.

3) सेकेंडरी स्टो अरेज डिव्हायसेस व त्यांचा उपयोग.

Code No. SLR-W – 6A

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Paper – VI : MARATHI METHODOLOGY

Day & Date : Monday, 5-5-2014

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

- सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) प्रश्न क्र. १ हा पहिल्या १५ मिनिटांत परत घेतला जाईल.
iii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

१. खालील प्रश्नांच्या उत्तरासाठी योग्य पर्याय निवडून वर्णाक्षर प्रश्नासमोरील चौकटीत लिहा. १०

१) शेर, गझल हे वाङ्मय प्रकार मराठी साहित्यात _____ या भाषेतून आणले.

अ) कन्नड

ब) उर्दू

क) तेलगू

ड) गुजराती

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- २) खालीलपैकी _____ म्हणजे समाजजीवनाचा दीपस्तंभ आहे.
- अ) विचार
ब) भावना
क) अनुभव
ड) भाषा
- ३) 'विद्यार्थ्यांच्या विकासाचे स्वरूप त्रिविध असते' असे मत _____ यांनी मांडले.
- अ) कोलरीज
ब) डेस्कार्टीस
क) ब्लूम
ड) थॉमसन
- ४) 'विद्यार्थी शब्दकोडे सोडवितो' हे खालीलपैकी _____ या उद्दिष्टाचे स्पष्टीकरण आहे.
- अ) सर्जनशीलता
ब) अभिरुची
क) कौशल्य
ड) उपयोजन
- ५) उद्गामी पद्धतीचा जनक _____ यांना मानले जाते.
- अ) किलपॅट्रिक
ब) ऑसबर्न
क) साँक्रेटिस
ड) हर्बर्ट
- ६) अध्यापनाचे तंत्र हा _____ विषयक पवित्र होय.
- अ) अध्ययन
ब) अध्यापन
क) मूल्यमापन
ड) वरील सर्व
- ७) भाषा शिकण्यासाठी विशेषतः जलदगतीने शिकण्यासाठी _____ कार्यान्वित असतात.
- अ) आकाशवाणी
ब) भाषा प्रयोगशाळा
क) शैक्षणिक तंत्रविज्ञान कक्ष
ड) वरील सर्व

८) पुढीलपैकी _____ हे मनोरंजनाबरोबर भाषाशिक्षण देणारे प्रभावी साधन आहे.

अ) टेपरेकॉर्डर

ब) व्हिडिओ

क) दूरदर्शन

ड) भाषा प्रयोगशाळा

९) ललितगद्य रचनेचा _____ हा एक अनुपम विलास आहे.

अ) नाटक

ब) कथा

क) कादंबरी

ड) आत्मचरित्र

१०) पुढीलपैकी _____ हे पद्य अध्यापनाचे उद्दिष्ट नाही.

अ) आनंदप्राप्ती

ब) सौंदर्यप्राप्ती

क) विचाराभिव्यक्ती

ड) जीवनदर्शन

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Paper – VI : MARATHI METHODOLOGY

Day and Date : Monday, 5-5-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) सहसंबंध म्हणजे काय ? मराठी भाषेचा इतर भाषांशी व अन्य विषयांशी असलेला सहसंबंध स्पष्ट करा.
- २) मातृभाषा अध्यापनाच्या विविध पद्धती कोणत्या ? तुम्ही परिसंपाद पद्धतीचा तुमच्या अध्यापनात कसा वापर कराल ते सांगून गुण-दोष लिहा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) मातृभाषेचा शिक्षक म्हणून तुम्ही तुमच्या अध्यापनात भ्रमणध्वनी, संगणक/इंटरनेट व एल.सी.डी. यांचा वापर कसा कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.
- २) मातृभाषेच्या वर्गाध्यापनाची उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे माध्यमिक स्तरावरील कोणत्याही एका इयत्तेच्या गद्य पाठासंदर्भात स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) नाट्यीकरण तंत्राचे गुण-दोष लिहा.
- २) कार्यात्मक व्याकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) तुम्ही तुमच्या विद्यार्थ्यांत लेखन कौशल्याचा विकास साधण्यासाठी चार उपक्रम सूचवा.
- २) पर्यवेक्षित अभ्यास तंत्राचे फायदे व मर्यादा लिहा.
- ३) पद्य अध्यापनाची उद्दिष्टे थोडक्यात स्पष्ट करा.

Code No. SLR-W – 6C

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Paper – VI : ENGLISH METHODOLOGY
Methodology of Teaching School Subjects

Day & Date : Monday, 5-5-2014

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

- Instructions :** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Question No. **1** objective type question is to be answered in the question paper itself and submitted within **15** minutes.
3) Figures to the **right** indicate marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Fill in the blanks by using correct alternative :

10

1) In Maharashtra English is being taught as _____ language.

a) First

b) Second

c) Third

d) Fourth

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

2) The _____ keep the teacher on the right track.

- a) Objectives
- b) Aims
- c) Specifications
- d) Goals

3) Approach deals with _____ to teach.

- a) Where
- b) When
- c) Why
- d) What

4) _____ tries to solve the problem of creating real life situations while teaching English.

- a) Learning Experiences
- b) Instructions
- c) Situational Approach
- d) Structural Approach

5) The lives of other people in different countries, custom, cultures, festivals, flora and fauna can be best taught with the use of _____

- a) cutouts
- b) charts
- c) black-board
- d) pictures

6) The most important skill concerned with the active aspect of language teaching is _____

- a) Speaking
- b) Reading
- c) Listening
- d) Writing

- 7) The skill understanding requires _____ attentively.
a) Listening	b) Speaking
c) Reading	d) Writing
- 8) The occurrence of the stressed syllable is known as _____.
a) Stress	b) Intonation
c) Rhythm	d) Rhyme
- 9) Handbook is as a guide for _____.
a) Pupil	b) Teacher
c) Headmaster	d) Teacher and Pupil
- 10) The computer is _____ media.
a) Audio	b) Visual
c) Audio-visual	d) Print
-

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Paper – VI : ENGLISH METHODOLOGY
Methodology of Teaching School Subjects

Day and Date : Monday, 5-5-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Describe any one visual aid used by you in your practice teaching lesson according to following points.
 - a) In which steps of lesson it is used
 - b) Usability
 - c) Size and easiness to handle.
 - 2) Discuss briefly the aims and objectives of teaching English in Indian schools.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) 'Direct method ensures fluency, translation-cum-grammar method measures accuracy' – Discuss.
 - 2) What different methods will you use to develop the integrated skills of English among students ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) State the place of English in present school curriculum.
 - 2) How will you inculcate values through English teaching ?
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) The importance of brain-storming in learning.
 - 2) Utility of language laboratory.
 - 3) Importance of English in India.
-

SLR-W – 6D

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
URDU METHODOLOGY (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 5-5-2014

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

10

1. مندرجہ ذیل متبادل میں سے صحیح متبادل چن کر لکھئے :

(1) علامہ اقبال نے _____ کتاب لکھی ہے۔

(a) الفاروق (b) الہلال

(c) تہذیب الاخلاق (d) بانگِ درا

(2) لیکچر کا طریقہ _____ سطح پر استعمال کیا جاتا ہے۔

(a) ثانوی (b) ثلاثی

(c) ادنیٰ (d) ان میں سے سب

(3) مندرجہ ذیل میں سے کونسا مقصد فوری مقصد نہیں ہے ؟

(a) دلچسپی (b) علم

(c) تخیلی (d) تفہیم

(4) ”غلط کام کبھی نہ کرو“ یہ _____ جملہ کی قسم ہے۔

(a) اقراری (b) انکاری

(c) فحاشیہ (d) ان میں سے کوئی نہیں

- (5) معلم کے لئے خاص طور پر استعمال کی جانے والی کتاب _____ کتاب ہے۔
- (a) دستی (b) درسی
(c) حوالہ جاتی (d) لغت
- (6) ازل اس لفظ کی ضد _____ ہے۔
- (a) اجل (b) ابد
(c) زوال (d) عروج
- (7) کسی منظر کو روبرو دیکھنا یہ _____ تجربہ کہلاتا ہے۔
- (a) براہ راست (b) بالراست
(c) لفظی (d) غیر لفظی
- (8) اردو کا ابتدائی سرچشمہ برج بھاشا کو قرار دیا ہے یہ قول _____ کا ہے۔
- (a) مولانا محمد حسین آزاد (b) مولانا حالی
(c) میر امن (d) شبلی نعمانی
- (9) ”آسمان سر پر اٹھانا“ اس محاورے کا مطلب _____ ہے۔
- (a) کوشش کرنا (b) ہلچل کرنا
(c) شور و غل کرنا (d) اداس ہونا
- (10) اردو میں نثر و نظم کا آغاز _____ ہی سے ہوا ہے۔
- (a) دکن (b) دہلی
(c) کلکتہ (d) پنجاب

10 .2 مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مفصل لکھئے (کوئی ایک) :

- (1) دورانِ تدریس اردو کے مقاصد تفہیم، اطلاق کی وضاحت کیجئے۔
- (2) اردو مضمون کی تدریس کے لئے تعلیمی وسائل کون کونسے آپ استعمال کریں گے؟

10 .3 مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مفصل لکھئے (کوئی ایک) :

- (1) استقرانی و استخراجی طریقہ تدریس میں فرق واضح کیجئے۔
- (2) اردو زبان کا دیگر مضامین سے باہمی ربط واضح کرو۔

8 .4 مندرجہ ذیل سوالوں کے جواب مختصراً لکھئے :

- (1) سر سید احمد خاں کی ادبی خدمات پر روشنی ڈالئے۔
- (2) تدریس اردو میں استعمال ہونے والے گُر کونسے ہیں؟

12 .5 مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصراً لکھئے :

- (1) اردو تجربہ گاہ کی اہمیت لکھئے۔
- (2) بالراست تجربے کے فائدے کون کونسے ہیں؟
- (3) تدریسی نمونے سے کیا مراد ہے؟

Code No. SLR-W – 7C

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Paper – VII : ECONOMICS METHODOLOGY

Day & Date : Tuesday, 6-5-2014

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of
Signature of Examiner	

_____ Examination _____
_____ (Paper - _____)

For Office Use only
Code No.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजव्या बाजूकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे आकृत्या काढाव्यात.
4) प्रश्न क्र. १ हा प्रथम सोडवून पंधरा मिनिटात पर्यवेक्षकांकडे जमा करावा.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

१. खालील पर्यायातील योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा.

१०

१) मुदलियार आयोगाने (१९५२) _____ यावर भर दिलेला आहे.

अ) कृतीशीलतेवर ब) कौशल्यावर क) सप्रमाणतेवर ड) लेखनावर

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- २) अर्थशास्त्र हे _____ शास्त्र आहे.
- अ) मूल्यदर्शक
ब) मूल्यशोधक
क) मूलमात्र
ड) मूलभूत
- ३) अर्थशास्त्रात घटनेचे _____ अध्ययन करून माहिती मिळविली जाते.
- अ) तौलनिक
ब) परस्परपूरक
क) क्रमबद्ध
ड) सुबद्ध
- ४) प्रकल्प पद्धतीचा _____ हा जनक मानला जातो.
- अ) हर्बार्ट
ब) किलपॅट्रीक
क) सॉक्रेटिस
ड) जॉन ड्युई
- ५) स्वतःच्या ज्ञानाचा समाजास उपयोग होण्यासाठी शिक्षकानी _____ बनले पाहिजे.
- अ) ज्ञानपिपासू
ब) सामाजिक कार्यकर्ता
क) स्वयंसेवक
ड) संस्थात्मक कार्यकर्ता
- ६) डॉ. रघुनाथ माशेलकरांनी सादर केलेल्या पंचशील तत्वाना _____ मूल्ये आहेत.
- अ) बाह्य
ब) आंतरिक
क) दुर्मिळ
ड) आत्यंतिक

७) माध्यमिक स्तरावरील अर्थशास्त्र अध्यापनाचे ध्येय अर्थशास्त्रीय दृष्टीने _____ निर्माण करणे हे आहे.

अ) क्षमता

ब) पात्रता

क) जागृती

ड) साक्षरता

८) अनेक कृतीचा, उपक्रमांचा समावेश असलेली व्यापक व सर्व स्पर्शी अशी ही _____ संकल्पना होय.

अ) सृजनशील

ब) भावात्मक

क) मूल्यमापन

ड) सर्वकष

९) दि. २४ जुलै १९९१ रोजी नवीन आर्थिक धोरण संसदेत _____ यानी सादर केले.

अ) डॉ. मनमोहन सिंग

ब) पी.व्ही. नरसिंहराव

क) पी. चिदंबरम

ड) नानी पालखीवाला

१०) आशय युक्त अध्यापन पद्धतीमुळे शिक्षक प्रभावी अध्यापन होण्याच्या दृष्टीने _____ होतात.

अ) सक्षम

ब) अनुभवसंपन्न

क) क्षमताधिष्ठीत

ड) अनुभवाधिष्ठीत

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
Paper – VII : ECONOMICS METHODOLOGY

Day and Date : Tuesday, 6-5-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजव्या बाजूकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे आकृत्या काढाव्यात.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) अर्थशास्त्र विषयाची संकल्पना सांगून मानवी जीवनातील महत्व सांगा शालेय अभ्यास क्रमातील या विषयाचे स्थान या विषयी स्वतःचे महत्व स्पष्ट करा.
- २) अर्थशास्त्र विषयाचे स्वरूप सांगून महत्व व व्याप्ती स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- १) इ. स. १९८६ च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणान्वये अर्थशास्त्र विषय अध्यापनाची ध्येये सांगून माध्यमिक स्तरावरील इ. ९ वी च्या अभ्यासक्रमातील उद्दिष्टे स्पष्ट करणारी सुसंगत दोन उदाहरणे सांगा.
- २) अर्थशास्त्र विषयाचा भूगोल, वाणिज्य, गणित व संख्याशास्त्र या विषयांशी असणारा समवाय सोदाहरण स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) अर्थशास्त्र विषयातील अभ्यासपूरक उपक्रमांचे महत्व लिहा.
- २) अर्थशास्त्र विषय अध्यापनातील शैक्षणिक साधनांचे महत्व सांगा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) अर्थशास्त्र विषयाचे अध्यापन सचेतन करणारी अध्यापन सूत्रे कोणती.
- २) प्रकल्प पद्धतीचे अध्यापनातील महत्व सांगा.
- ३) नवीन उपक्रम प्रसारमाध्यमे यांचे अर्थशास्त्र विषय अध्यापनातील महत्व सांगा.

Code No. SLR-W – 7D

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
GENERAL SCIENCE METHODOLOGY (Paper – VII)

Day & Date : Tuesday, 6-5-2014 Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	Code No.

Instructions : 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** side indicate marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct option and write alphabate in box. **10**
- i) The group of objects having same character is known as _____
- a) Concept b) Principle c) Rule d) Formula

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- ii) A _____ is a whole hearted purposeful activity proceeding in a social environment.
- a) Demonstration b) Project
c) Lecture d) Experiment
- iii) Video-tape recorder is _____ type of teaching aid.
- a) Video b) Audio
c) Audio-visual d) Non-projected
- iv) In inductive method _____ principle is used.
- a) Known to unknown b) Particular to general
c) Concrete to abstract d) Whole to parts
- v) Concept attainment model was introduced by _____.
- a) Bruner b) Asubel
c) Hilda Taba d) Marshawill
- vi) Student do experiment accurately this learning outcome related to _____ objective.
- a) Interest b) Attitude
c) Skill d) Understanding

- vii) Project method was prepared by _____
- a) H.E. Armstrong b) Darwin
c) Stevenson d) Bellard
- viii) The three dimensional copy of any object is known as _____
- a) Graph b) Model
c) Maps d) Charts
- ix) In school _____ is also known as living corner.
- a) School Garden b) Aquarium
c) Museum d) Library
- x) To understand the information is known as _____
- a) Application b) Attitude
c) Knowledge d) Understanding

मराठी रूपांतर

1. खालील बहुपर्यायी प्रश्नातील योग्य पर्याय निवडून अध्याक्षर समोरील चौकटीत लिहा. **10**
- 1) समान गुणधर्म असलेल्या चेतकांचा समूह म्हणजे _____
- अ) संबोध ब) तत्व
क) नियम ड) सूत्र
- 2) मनापासून विशिष्ट हेतूपूर्तीसाठी स्विकारलेली व सामाजिक वातावरणात पार पाडलेली कृती म्हणजे _____ होय.
- अ) दिग्दर्शन ब) व्याख्यान
क) प्रकल्प ड) प्रयोग
- 3) व्हिडिओ -टेपरेकार्डर हे _____ प्रकारे साधन आहे.
- अ) दृक ब) श्राव्य
क) दृक-श्राव्य ड) अप्रक्षेपित

- 4) उद्गामी पद्धतीमध्ये _____ हे तत्त्व वापरले आहे.
- अ) ज्ञाताकडून अज्ञाताकडे ब) विशिष्टाकडून सामान्याकडे
क) मूर्ताकडून अमूर्ताकडे ड) पूर्णाकडून भागाकडे
- 5) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानाचे जनक _____ आहेत.
- अ) ब्रूनर ब) आसुबेल
क) हिल्डा टाबा ड) मार्शावील
- 6) विद्यार्थी बिनचूक प्रयोग करतो ही अध्ययन निष्पत्ती _____ उद्दिष्टाशी निगडित आहे.
- अ) अभिरुची ब) अभिवृत्ती
क) कौशल्य ड) आकलन
- 7) प्रकल्प पद्धत _____ यांनी तयार केली.
- अ) एच.ई.आर्मस्ट्रॉंग ब) डार्विन
क) स्टिव्हनसन ड) बेलार्ड
- 8) एखाद्या वस्तूची त्रिमितीत केलेली नक्कल म्हणजे _____ होय.
- अ) आलेख ब) प्रतिकृती
क) नकाशे ड) तक्ते
- 9) शाळेतील _____ याला 'सजीव कॉर्नर' असेही म्हणतात.
- अ) शालेय बगीचा ब) पाणधर
क) शास्त्र वस्तुसंग्रहालय ड) ग्रंथालय
- 10) मिलालेल्या माहितीचा अर्थ समजणे म्हणजे _____ होय.
- अ) उपयोजन ब) अभिवृत्ती
क) ज्ञान ड) आकलन

Seat No.	

B.Ed. (Semester – I) Examination, 2014
GENERAL SCIENCE METHODOLOGY (Paper – VII)

Day and Date : Tuesday, 6-5-2014

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is meant by science ? Explain the place of science in life as well as in secondary school curriculum.
 - 2) What is meant by scientific attitude ? Write down the behaviour of student having scientific attitude and explain teacher's role to create the scientific attitude.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain Demonstration method of teaching science with reference to following points. Nature, care to be taken, merits and demerits.
 - 2) What is meant by correlation ? How will you correlate science subject within subject and with Language.
4. Answer the following questions : **8**
- 1) What is meaning of science club ? Write down the programmes of science-club.
 - 2) Importance of audio-visual teaching aids in teaching of science.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Contribution of Newton.
 - 2) Need of Science Laboratory.
 - 3) Steps of Inquiry Training Model.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) शास्त्र म्हणजे काय ? जीवनातील तसेच माध्यमिक शालेय अभ्यासक्रमातील शास्त्राचे स्थान स्पष्ट करा.
 - 2) वैज्ञानिक दृष्टिकोन म्हणजे काय ? वैज्ञानिक दृष्टिकोन असलेल्या विद्यार्थ्यांचे वर्तन लिहून वैज्ञानिक दृष्टिकोन निर्माण करण्यासाठी शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) शास्त्र अध्यापनाची दिग्दर्शन पद्धती पुढील मुद्द्याद्वारे स्पष्ट करा. स्वरूप, वापरासंदर्भात घ्यावयाची काळजी, गुण व मर्यादा.
 - 2) समवाय म्हणजे काय ? शास्त्राचा शाखांतर्गत व भाषेशी समवाय कसा साधाल ?
4. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 8
- 1) शास्त्र मंडळ म्हणजे काय ? शास्त्र मंडळाचे कार्यक्रम लिहा.
 - 2) शास्त्राध्यापनात दृक-श्राव्य अध्यापन साधनांचे महत्त्व.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) न्यूटन यांचे योगदान.
 - 2) विज्ञान प्रयोगशाळेची गरज.
 - 3) पृच्छा प्रशिक्षण प्रतिमानाच्या पायऱ्या.
-

SLR-W – 9

Seat No.	

Signature of Jr. Supervisor

Seat No. _____ Centre _____	For Office Use Only
Seat No. in words _____	Code No.

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
 DEVELOPMENT OF LEARNER AND TEACHING LEARNING PROCESS (Paper – II)
 Psychology of Learning and Teaching

Day & Date : Tuesday, 29-4-2014 Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m. Max. Marks : 50

Day & Date _____	Language of Answer _____
Examination _____	Paper No. _____
Subject _____	Section _____

Marks -	Out of	_____ Examination _____	For Office Use only
			Code No.
Signature of Examiner		_____ (Paper - _____)	

- Instructions :**
- 1) All questions are **compulsory**.
 - 2) Objective type questions, collected in first **15** minutes.
 - 3) Figures on **right** side shows marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the proper alternatives : **10**

- 1) The strong relation of teaching outcomes with _____.
A) Teacher's ability	B) Teachers effectiveness	____
C) Job satisfaction	D) All above	

P.T.O.

DO NOT WRITE HERE

- 2) _____ is the scientific study of the activities of the individual as influenced by the other individuals.
- A) Social Psychology B) Applied Psychology
C) Educational Psychology D) Comparative Psychology
- 3) First time 'Forgetting' concept was studied by _____.
- A) Macduggal B) Edgel
C) Woodworth D) Ebbinghaus
- 4) _____ means the group get together for a special purpose.
- A) Society B) Crowd C) Club D) Group
- 5) The third group in Flander's Interaction Analysis is related to _____ behaviour.
- A) Teacher B) Student
C) Teacher and Learner D) None of these
- 6) According to Gagne's hierarchical theory of learning, _____ is the first step of learning.
- A) Stimulus-Response learning B) Signal Learning
C) Verbal associative learning D) Chain learning
- 7) Perception = _____
- A) Sensation – meaning B) Meaning – sensation
C) Sensation + meaning D) All above

- 8) _____ factor affected to learning according to teacher.
- A) Attention B) Personality
C) Fatigue D) Economical condition
- 9) Marathi language helps in learning Hindi language, is the example of _____ transfer of learning.
- A) Positive B) Negative
C) Zero D) All above
- 10) _____ model of teaching was develop from Ausubel's meaningful verbal learning theory.
- A) Concept attainment B) Advance organizer
C) Inquiry training D) Role playing

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा. 10
- 1) अध्यापन फलनिष्पत्तीचा बळकर संबंध _____ शी असतो.
- अ) शिक्षक क्षमता ब) शिक्षक परिणामकारकता
क) व्यवसाय समाधान ड) वरील सर्व
- 2) इतर व्यक्तींमुळे प्रभावित झालेल्या व्यक्तीवर्तनाचा शास्त्रशुद्ध अभ्यास म्हणजे _____ होय.
- अ) सामाजिक मानसशास्त्र ब) उपयोजित मानसशास्त्र
क) शैक्षणिक मानसशास्त्र ड) तुलनात्मक मानसशास्त्र
- 3) विस्मरण संकल्पनेचा अभ्यास सर्वप्रथम _____ याने केला.
- अ) मॅकडयुगल ब) एडगेल
क) वुडवर्थ ड) एबिंगहॉस

- 4) विशिष्ट उद्देशाने एकत्र आलेल्या व्यक्तींच्या समूहाला _____ असे म्हणतात.
- अ) समाज ब) समुदाय क) संहती ड) समूह
- 5) फ्लॉडर्स यांच्या आंतरक्रिया पृथक्करणातील तिसरा गट हा _____ यांच्या वर्तनाशी संबंधित आहे.
- अ) शिक्षक ब) विद्यार्थी
क) शिक्षक व अध्ययनार्थी ड) यापैकी नाही
- 6) गॅरेच्या श्रेणीबद्ध अध्ययन उपपत्तीनुसार _____ हा अध्ययनाचे पहिला स्तर आहे.
- अ) चेतक प्रतिसाद अध्ययन ब) संकेत अध्ययन
क) शब्द साहचर्य अध्ययन ड) शृंखला अध्ययन
- 7) अवबोध =
- अ) संवेदना - अर्थ ब) अर्थ - संवेदना
क) संवेदना + अर्थ ड) वरील सर्व
- 8) अध्यापकाच्या दृष्टीने _____ हा घटक अध्ययनावर परिणाम करतो.
- अ) अवधान ब) व्यक्तिमत्व
क) थकवा ड) आर्थिक स्थिती
- 9) हिंदी भाषा अभ्यासताना मराठी भाषेचा उपयोग होणे हे _____ अध्ययन संक्रमणाचे उदाहरण आहे.
- अ) धन ब) ऋण क) शून्य ड) वरील सर्व
- 10) आसुबेलच्या अर्थपूर्ण शाब्दिक अध्ययन उपपत्तीवरून _____ हे अध्यापन प्रतिमान विकसित झाले आहे.
- अ) संकल्पना प्राप्ती ब) अग्रन संघटक
क) पृच्छा प्रशिक्षण ड) भूमिका पालन

Seat No.	

B.Ed. (Semester – II) Examination, 2014
DEVELOPMENT OF LEARNER AND TEACHING LEARNING PROCESS
(Paper – II)
Psychology of Learning and Teaching

Day and Date : Tuesday 29-4-2014

Max. Marks : 40

Time : 11.00 a.m. 1.00 p.m.

Instructions : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures on right side shows marks.***

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is meant by learning theory ? Explain the Gagnes theory of learning.
 - 2) Explain the concept, types and educational importance of imagination.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is meant by Leadership ? How will you develop leadership in your students ?
 - 2) Explain the concept of motivation and Maslow's hierarchy of needs.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the theories of transfer of learning.
 - 2) Explain the relation of learning and teaching.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain the educational importance of learning curve.
 - 2) How will you use observation tool for study the classroom dynamics ?
 - 3) Explain the concept of teacher competency and effectiveness.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 10
 - 1) अध्ययन उपपत्ती म्हणजे काय ? गॅनेची अध्ययन उपपत्ती स्पष्ट करा.
 - 2) कल्पनेची संकल्पना, प्रकार व शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.
 3. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 10
 - 1) नेतृत्व म्हणजे काय ? तुम्ही तुमच्या विद्यार्थ्यांमध्ये नेतृत्व गुण कसे विकसित कराल ?
 - 2) 'प्रेरणा' ची संकल्पना व मॉस्लोची गरजांची श्रेणीबद्धता स्पष्ट करा.
 4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 8
 - 1) अध्ययन संक्रमणाच्या उपपत्त्या स्पष्ट करा.
 - 2) अध्ययन व अध्यापन यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
 5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12
 - 1) अध्ययन वक्रांचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.
 - 2) वर्ग गतीशीलता अभ्यासव्यासाठी तुम्ही निरीक्षण साधनाचा वापर कसा कराल ?
 - 3) शिक्षक क्षमता व परिणामकारकता या संकल्पना स्पष्ट करा.
-